

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»
Факультет міжнародного туризму та економіки
Кафедра туристичного, готельного та ресторанного бізнесу

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної (дипломної) роботи
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему

РОЛЬ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ПАР ДЛЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

Виконав: студент 4 курсу, групи МТЕ-139

Спеціальність: 242 Туризм

Освітня програма: Туризмознавство

ШМЕРИГА Владислав Максимович

Керівник: к.геогр.н., доцент ГУРОВА Д.Д.

Рецензент: к.н. з соц. ком., доцент Полєжаєв Ю.Г.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**Національний університет «Запорізька політехніка»**Інститут, факультет Міжнародного туризму та економікиКафедра Туристичного, готельного та ресторанного бізнесуСтупінь вищої освіти Перший (бакалаврський) рівеньОсвітньо-кваліфікаційний рівень бакалаврСпеціальність 242 Туризм
(шифр і назва)Освітня програма (спеціалізація) Туризмознавство
(назва освітньої програми (спеціалізації))**ЗАТВЕРДЖУЮ****Завідувач кафедри ТГРБ**Валентина ЗАЙЦЕВА

«___» _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я**НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ (ДИПЛОМНУ) РОБОТУ СТУДЕНТА****ІМЕРИГИ Владислава Максимовича**1. Тема роботи (проекту) РОЛЬ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ПАР ДЛЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУкерівник роботи (проекту) ГУРОВА Д.Д., к.геогр.н., доцент

затвердженні наказом вищого навчального закладу від 09 грудня 2022 року № 426/1

2. Строк подання студентом роботи (проекту) 23.05.2023 р.3. Вихідні дані до роботи (проекту) в роботі використанні навчальні посібники, підручники, статті наукових видань, Інтернет-джерела, матеріали міжнародних науково-практичних конференцій, монографії, статистичні дані Департаменту Національних природних парків Південно-Африканської Республіки

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1) Теоретичні аспекти дослідження природних ресурсів. 2) Аналіз національних природних парків Південно-Африканської Республіки, як основи розвитку туризму у країні. 3) Перспективи розвитку національних природних парків та туризму у Південно-Африканській Республіці.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Графічний матеріал кваліфікаційної (дипломної) роботи складає: 13 таблиць, 6 рисунків

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	ГУРОВА Д.Д., доцент каф. ТГРБ	31.01.2023	31.03.2023
2	ГУРОВА Д.Д., доцент каф. ТГРБ	31.01.2023	14.04.2023
3	ГУРОВА Д.Д., доцент каф. ТГРБ	31.01.2023	28.04.2023
Нормо контроль	ГУРОВА Д.Д., доцент каф. ТГРБ	31.01.2023	10.05.2023

7. Дата видачі завдання 31 січня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Узгодження теми, складання змісту	31.01.2023	виконано
2	Вивчення літературних джерел	01.02-15.02.2023	виконано
3	Збір матеріалу на кваліфікаційну роботу	16.02-28.02.2023	виконано
4	Групування та аналіз зібраного матеріалу	01.03-15.03.2023	виконано
5	Виконання першого розділу	31.03.2023	виконано
6	Виконання другого розділу	14.04.2023	виконано
7	Виконання третього розділу	28.04.2023	виконано
8	Формування висновків та рекомендацій	03.05.2023	виконано
9	Оформлення кваліфікаційної роботи	10.05.2023	виконано
10	Перевірка роботи на плагіат	12.05.2023	виконано
11	Перевірка роботи керівником	15.05.2023	виконано
12	Одержання відгуку та рецензії	16.05.2023	виконано
13	Попередній захист кваліфікаційної роботи	17.05.-19.05.2023	виконано
14	Подання роботи на кафедру	23.05.2023	виконано
15	Захист кваліфікаційної роботи	30.05.-02.07.2023	виконано

Студент

(підпис)

Владислав ШМЕРИГА

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи (проекту)

(підпис)

Дар'я ГУРОВА

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Метою кваліфікаційної (дипломної) роботи є визначення ролі природних ресурсів ПАР для розвитку туризму в країні. Виходячи з поставленої мети, доцільно виконати такі **завдання**: розглянути теоретичні аспекти дослідження природних ресурсів; проаналізувати національні природні парки Південно-Африканської Республіки, як основи розвитку туризму в країні; висвітлити перспективи розвитку національних природних парків та туризму у Південно-Африканській Республіці.

Об'єктом наукового дослідження є природні ресурси ПАР.

Предметом сукупність теоретичних та прикладних питань визначення ролі природних ресурсів у розвитку туризму ПАР.

Методи дослідження: порівняння, узагальнення, аналіз літературних джерел й Інтернет-ресурсів, методи пошуку і збору даних, прийоми економічного аналізу (табличний, порівняння, графічний), статистичний метод, аналітико-дослідницький метод.

Інформаційну базу дослідження становлять підручники, навчальні посібники, наукові статті, монографії, матеріали міжнародних та вітчизняних конференцій, форумів та семінарів, дані первинного бухгалтерського обліку, фінансової і статистичної звітності, Інтернет-ресурси, сайти компаній, власні дослідження, тощо.

Практичне значення результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані туристичними фірмами для розробки нових туристичних маршрутів для залучення відвідувачів з усього світу, та й з України, зокрема. Також матеріали кваліфікаційної роботи можна використовувати при викладанні дисциплін «Туристичне країнознавство» та «Міжнародний туризм».

Апробація результатів кваліфікаційної (дипломної) роботи. Основні результати дослідження доповідалися й обговорювалися на Щорічній науково-практичній конференції викладачів, науковців, молодих учених,

аспірантів, студентів НУ «Запорізька політехніка» «Тиждень науки – 2023» (м. Запоріжжя, 2023 р.) за результатами яких опубліковано тези доповідей.

Структура. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань (40 найменувань), одного додатку.

Обсяг. Загальний обсяг роботи становить 71 сторінку комп'ютерного тексту (2,72 авт. арк.), основний зміст роботи викладено на 65 сторінках (2,53 авт. арк.).

Графічний матеріал. Робота містить 13 таблиць та 6 рисунків.

АНОТАЦІЯ

Шмерига В. Роль природних ресурсів ПАР для розвитку туризму. –
Кваліфікаційна (дипломна) робота.

У роботі розглянуто теоретичні аспекти дослідження природних ресурсів; проаналізовано національні природні парки Південно-Африканської Республіки, як основи розвитку туризму в країні; висвітлено перспективи розвитку національних природних парків та туризму у Південно-Африканській Республіці. Цінністю роботи є те, що результати дослідження можуть бути використані туристичними фірмами для розробки нових туристичних маршрутів для залучення відвідувачів з усього світу, та й з України, зокрема.

Ключові слова: туризм, ПАР, природні ресурси, розвиток, національний природний парк, сучасний стан, перспективи розвитку.

ANNOTATION

Shmeryha V. The role of natural resources of South Africa for the development of tourism. – Qualifying work.

Theoretical aspects of natural resources research are considered in the work; the national natural parks of the Republic of South Africa were analyzed as the basis for the development of tourism in the country; the prospects for the development of national natural parks and tourism in the Republic of South Africa are highlighted. The value of the work is that the research results can be used by travel firms to develop new tourist routes to attract visitors from all over the world, and from Ukraine, in particular.

Key words: tourism, South Africa, natural resources, development, national natural park, current state, development prospects.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

ВВП – валовий внутрішній продукт

див. – дивись

га – гектар

дод. – додаток

ін. – інше

км – кілометр

м – метр

млн. – мільйон

млрд. – мільярд

НПП – Національний природний парк

ПАР – Південно-Африканська Республіка

ПВТС – План відновлення туристичного сектору

р., рр. – рік, роки

рис. – рисунок

ст. – століття

США – Сполучені Штати Америки

табл. – таблиця

тис. – тисяча

ЮНЕСКО Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури

SANParks – South Africa National Parks

% – відсоток

°C – градус за Цельсієм

\$ – долар США

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ	11
1.1. Поняття природних рекреаційних ресурсів	11
1.2. Методи оцінки природних рекреаційних ресурсів	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЯК ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ У КРАЇНІ	26
2.1. Основні природні парки ПАР	26
2.2. Аналіз сучасного стану розвитку туризму Національних природних парків ПАР	38
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ ТА ТУРИЗМУ У ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ	51
ВИСНОВКИ	63
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	66
ДОДАТКИ	70
Додаток А	71

ВСТУП

Актуальність теми. Процес прискореного розвитку туризму є результатом науково-технічного прогресу, зростання пізнавальних, оздоровчих потреб людей і необхідності в міжнародних ділових контактах. Наявність багатого історико-культурного і природно-рекреаційного потенціалу дало багатьом країнам завоювати серйозні позиції на світовому туристичному ринку.

Африканському туристичному регіону притаманна перевага природних туристичних ресурсів. Особливо значними серед них є флоро-фауністичні і ландшафтні складові ресурсного потенціалу. Для регіону характерні комфортні погодно-кліматичні умови – основа розвитку масового туризму.

Південно-Африканська Республіка (ПАР) – країна, що протягом останніх років спромоглася увійти до числа найпривабливіших туристичних центрів світу. Імпульсом розвитку туризму в Південній Африці стала політична реформа 1994 року – скасування в країні системи апартеїду. Нині країна є лідером на туристичному ринку Африканського континенту. Туристично-рекреаційна галузь Південної Африки швидко розвивається та приносить щорічно понад 10% до ВВП. Головною туристичною привабливістю ПАР є природні ресурси, тому визначення їхньої ролі у формуванні туристичного попиту формує актуальність дослідження.

Багато дослідників вивчали туризм в Африканському регіоні та в ПАР зокрема. В даній кваліфікаційній (дипломній) роботі спиралися на роботи О. В. Гладкого, А. І. Доценка, С. І. Іщука, В. А. Лизогуба, Н. П. Мальської, П. О. Масляка, В. Ф. Семенова та інших.

Метою дослідження є визначення ролі природних ресурсів ПАР для розвитку туризму в країні. У відповідності до поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- розглянути теоретичні аспекти дослідження природних ресурсів;
- проаналізувати національні природні парки Південно-Африканської

Республіки, як основи розвитку туризму в країні;

– висвітлити перспективи розвитку національних природних парків та туризму у Південно-Африканській Республіці.

Об’єктом наукового дослідження є природні ресурси ПАР.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та прикладних питань визначення ролі природних ресурсів у розвитку туризму ПАР.

Методи дослідження: порівняння, узагальнення, аналіз літературних джерел й Інтернет-ресурсів, методи пошуку і збору даних, прийоми економічного аналізу (табличний, порівняння, графічний), статистичний метод, аналітико-дослідницький метод.

Інформаційну базу дослідження становлять: підручники, навчальні посібники, наукові статті, монографії, матеріали міжнародних та вітчизняних конференцій, форумів та семінарів, дані первинного бухгалтерського обліку, фінансової і статистичної звітності, Інтернет-ресурси, сайти компаній, власні дослідження, тощо.

Практичне значення роботи. Результати дослідження можуть бути використані туристичними фірмами для розробки нових туристичних маршрутів до ПАР для залучення відвідувачів з усього світу, та й з України, зокрема. Також матеріали кваліфікаційної роботи можна використовувати при викладанні дисциплін «Туристичне країнознавство» та «Міжнародний туризм».

Апробація результатів кваліфікаційної (дипломної) роботи. Основні результати дослідження доповідалися й обговорювалися на Щорічній науково-практичній конференції викладачів, науковців, молодих учених, аспірантів, студентів НУ «Запорізька політехніка» «Тиждень науки – 2023» (м. Запоріжжя, 2023 р.) за результатами яких опубліковано тези доповідей.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань (40 найменувань) та додатків (1позиція). Загальний обсяг роботи – 71 сторінка (2,72 авт. арк.), основний зміст – 65 сторінок (2,53 авт. арк.). Робота містить 13 таблиць та 6 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

1.1. Поняття природних рекреаційних ресурсів

Розвиток туристичного бізнесу неможливий без таких основних складових: капіталу, технологій, робочої сили, природних і культурно-історичних ресурсів туризму. Однак для зайняття туризмом недостатньо капіталу, технологій і висококваліфікованих кадрів. Для розвитку туризму необхідно вибрати місце з відповідними ресурсами. Практика останніх років свідчить про створення штучних туристичних ресурсів – великих парків розваг, туристичних комплексів, атракціонів тощо. Тому, якщо на певній території немає туристичних ресурсів, людина може їх створити. Власне, наявність туристичних ресурсів сприяє виникненню туристичного бізнесу в тому чи іншому регіоні. Туристичні ресурси визначають специфіку розвитку туризму в регіоні, формування пріоритетних напрямків інвестиційної політики. Крім того, виходячи з наявності та різноманітності туристичних ресурсів, плануються та відкриваються нові туристичні маршрути.

Туризм відноситься до галузі і ресурсної бази, ресурсів збереження законів і технологій та природних і соціокультурних комплексів для умов значних антропогенних поглинань. Можливого впливу неможливо уникнути, але його неможливо порівняти з тиском, який чиниться на металургійну, хімічну, лісову чи просто українську економіку.

Природна частина розвитку туризму. Крім того, слід підкреслити, що окремі природні ресурси комплексно впливають на рекреаційно-туристичний процес, вони з'єднуються між собою та утворюють унікальні природні острівці, на основі яких людина реалізує свої потреби та створює життєву енергію.

Ви знаєте, що туризм, особливо його форма, може існувати на основі створених компонентів природного середовища. На практиці необхідно

розуміти, що без будь-яких природних ресурсів функція проблематична.

У наукових публікаціях, окрім терміна «природні ресурси», зустрічається також термін «природні розуми» - як-от різні природні авіси, тіла або природні процеси, необхідні для даного рівня розвитку туристичного продукту, у яких він не брати безпосередню участь у будь-якому процесі.

Безперечно, вчені мають своє бачення місії та ролі виробничих ресурсів природи. Наприклад, О.І. Шаблій розуміє природні ресурси як довкілля, природні ресурси та ємність теретування. Крім того, до природних ресурсів належать ті матеріальні елементи (компоненти) і природні процеси, які суспільство безпосередньо використовує для виробництва сировини, палива, енергії, продовольства, зміцнення здоров'я людей або отримання наукової інформації [1].

Існує много класифікацій природних ресурсів: природогеографски, екологични, икономико-географски и др. Освен това има различни мнения на учените относно дефиницията на природните рекреационни ресурси. В началото на 80-те години С. В. Трохимчук обосновава природните рекреационни ресурси като фактори, вещества и свойства на компонентите на природната среда [2]. Впоследствие в икономическата литература те се тълкуват като природни териториални комплекси от отделни компоненти (М. И. Бочаров, М. С. Мироненко, П. В. Жук и др.). Някои учени считат природните рекреационни ресурси за набор от природни елементи на околната среда (С. А. Генсирук, М. С. Нижник) [3]. В тази връзка В. И. Мацола отбелязва, че когато се обосновава такава концепция, е необходимо да се изясни разликата между категориите „природен елемент“ и „природен ресурс“ [4]. Както отбелязва В. Р. Веснин, „природните ресурси се основават на природни елементи. Елементи от природната среда обаче не могат да бъдат директно включени в производствения процес. За това е необходима известна подготовка и усвояване“ [3].

Це природні рекреаційні ресурси, які можуть бути визначені територіально сформованими природними елементами у відповідності з

матеріальними контрактами, необхідними для індустрії туризму вищої школи. Іншими словами, під природно-рекреаційними туристичними ресурсами виділяють природні та антропогенні геосистеми та барометри, які можна використовувати для рекреації. До них відносяться лікувальні та цілющі чинники багатоцільового опису (лисиця, атмосферний туман, поверхневі води) у ландшафтах Червоної гірки, природоохоронних територій [5].

Серед природних туристичних ресурсів найбільше значення для індустрії туризму та рекреаційної діяльності мають кліматотерапевтичні, водні, бальнеологічні і ландшафтні складові, які доцільно об'єднувати у клас ресурсів першого порядку (див. рис. 1.1). Ця група ресурсів має безпосередній вплив на розвиток рекреаційного і туристичного процесів.

Природні ресурси, які іноді називають туристичними, можливо характеризувати, якщо елементи природного комплексу, які були опубліковані на певній території в певний час і надані для використання в цілях відпочинку та туризму. Це визначення підходить і для культурно-історичних рекреаційних ресурсів. Рекреаційні заходи вимагають для їх реалізації відповідного комфортного уявлення про природне середовище (природні фактори). Їхньої присутності на будь-якій території достатньо для можливостей територія для відпочинку та туризму. У зв'язку з цим земельна ділянка повинна відповідати вимогам стаціонарних закладів відпочинку, що мають комфортні властивості протягом максимального часу. Характеристика рекреаційних ресурсів повинна містити інформацію про якість природи, поверхні (або того й іншого), тривалі періоди, протягом яких ці якості проявляються [6].

Усі природні рекреаційні ресурси поділяють на прямі, опосередковані та комплексні.

Прямі рекреаційні ресурси – це ті тіла та сили природи, що безпосередньо сприяють відновленню фізичних та духовних сил людини. Сюди можна зачислити геоморфологічні, кліматичні, гідрологічні,

флористичні, фауністичні та інші ресурси.

Опосередковані рекреаційні ресурси впливають на формування прямих ресурсів. До них належать геологічні, ґрунтові, частково геоморфологічні, енерго-інформаційні, флористичні та фауністичні ресурси [7].

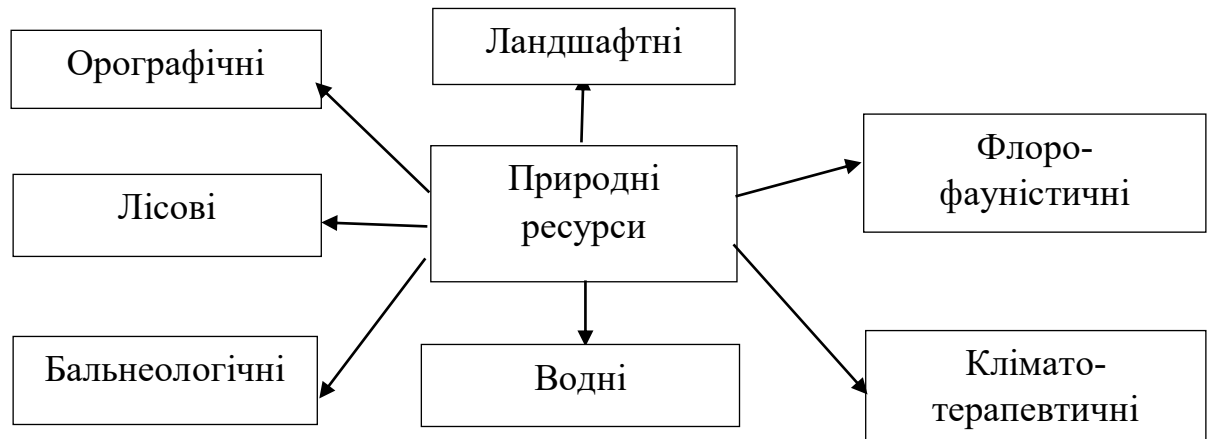

Рис. 1.1 – Структура природних рекреаційних ресурсів

Комплексні рекреаційні ресурси – це сукупність усіх природних рекреаційних ресурсів, які нерозривно пов’язані між собою потоками речовини та енергії та мають медико-біологічне, психоестетичне, наукове значення для відновлення духовних і фізичних сил людини. Природні рекреаційні ресурси настільки різноманітні, що потребують детальної класифікації. Один із багатьох способів класифікації природних ресурсів показано на рисунку 1.2.

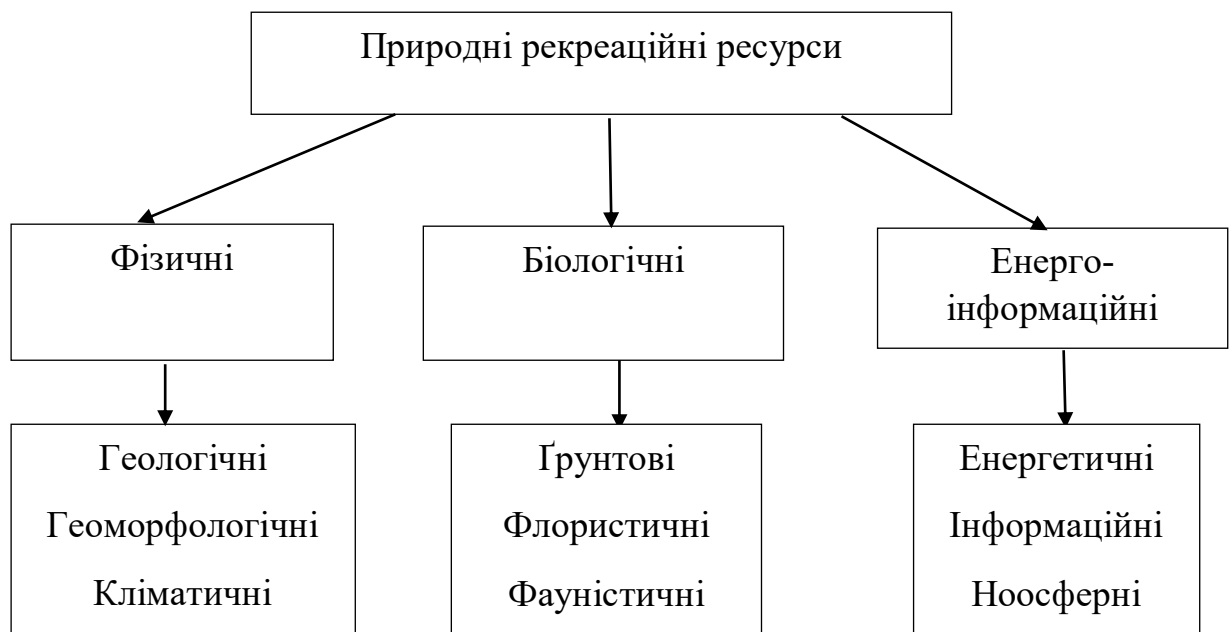

Рис. 1.2 – Класифікація природних ресурсів [8]

Серед природних ресурсів туризму виокремлюють три групи:

- первозданні, що перебувають у природному стані;
- змінені в результаті створення різноманітних споруд;
- штучно створені (водосховища, ставки, лісопарки тощо).

З урахуванням вищесказаного можна подавати їхню кількісну характеристику.

1.2. Методи оцінки природних рекреаційних ресурсів

Використання природних ресурсів вимагає їх оцінки. Процедура оцінювання складається з наступних етапів:

- 1) визначення об'єктів оцінки - природних комплексів, їх компонентів або властивостей;
- 2) визначення суб'єкта, з позиції якого здійснюється оцінювання;
- 3) формування критеріїв оцінювання, які визначаються обсягом дослідження та особливостями досліджуваного;
- 4) розробка параметрів оціночних шкал, що ілюструють оціночне співвідношення суб'єкта та об'єкта: кожен рівень служить показником інтенсивності взаємодії властивостей певного об'єкта з суб'єктом (так звана п'ятірка). - ступенева шкала оцінки передумов для відпочинку включає наступні рівні: помірно сприятливий, несприятливий, несприятливий) [9]. Існують чотири головних типи оцінки природних ресурсів туризму: медико-біологічна, естетична, технологічна, економічна. При медико-

біологічній оцінці досліджують вплив природних чинників на організм людини, їхню комфортність. Провідну роль щодо цього відіграє оцінка рекреаційних кліматичних ресурсів. Для медико-біологічної оцінки використовують систему умовних температур і метод комплексної кліматології.

Системата от конвенционални температури се характеризира с влиянието на комплексни показатели върху природните ресурси на метеорологичните елементи: температура на въздуха, относителна влажност, скорост на вятъра, слънчева радиация и радиация с дълги вълни [10].

Методът на комплексната климатология помага да се изследва влиянието на целия комплекс от метеорологични условия върху човешкото тяло, включително "дневно време", "моментно време", контраст на промените във времето. Използването на термина "време за деня" е мотивирано от дневния режим на функциите на човешкото тяло, който зависи от дневните метеорологични показатели. Цялото разнообразие от време се анализира с помощта на класификации. Има 16 класа време, които от своя страна образуват три групи: време без замръзване (8 класа); време с преход на температурата на въздуха през 0 °C (2 класа); мразовито време (6 класа). Всички класове време са най-благоприятни за човек, когато има много слънце през деня, значителен приток на видими и ултравиолетови лъчи, добро осветление, което създава специална привлекателност на околните пейзажи. В зависимост от променливостта на контраста се разграничават следните метеорологични режими: много стабилен (до 20%), стабилен (25 - 34%), променлив (35 - 50%), много променлив (> 50%). При оценката на въздействието на метеорологичните условия върху човешкото тяло значително внимание се обръща на топлообмена между тялото и околната среда, тъй като в крайна сметка състоянието на тялото до голяма степен се определя от усещането за топлина. Търсенето на обективна оценка на влиянието на времето върху човешкото състояние доведе до появата на такъв критерий като степента на напрежение на терморегулаторните

механизми на тялото, която се определя или от промяната на средната температура на тялото на човек, или чрез промяна в количеството изпотяване. В зависимост от средната измерена температура на човешкото тяло, като се вземе предвид усещането за топлина, известните типове време се разделят на девет категории - от много студено до много горещо [10].

Климат, времето, техният комфорт и влияние върху човешкото благосъстояние са определящи, а в много случаи дори ограничаващи фактори за развитието на повечето функционални видове териториални рекреационни системи, туристически комплекси и масови видове туризъм. Например благоприятният умерен, тропичен и субтропичен климат позволява развитието на почти всички видове развлекателни и туристически дейности. Докато суровостта на арктическите и антарктическите райони, вредността на екваториалния климат с неговите високи температури и влажност за здравето на хората, особено на европейците, правят невъзможно развитието на масовия туризъм в тези климатични зони. Вместо това има възможност за въвеждане на екологични, научни или екстремни видове туризъм, които се характеризират с ниска интензивност и селективност [11].

Климат пряко влияе върху силата и сезонността на туристическите потоци, превръща се в естествен регулатор на ценовата политика в основните туристически зони на света и отделните страни. Именно климатичните особености актуализираха един от неотложните проблеми на развитието на световната туристическа индустрия - проблемът с пиковото натоварване на местата за настаняване на туристи и сезонността на работните места. „Мъртвият сезон“ (зимен или дъждовен сезон) принуждава една част от инфраструктурните институции временно да спрат работата си, а другата – да намалят цената на повечето услуги няколко пъти. Победители са онези страни или техни части, чиято територия се намира в удобни климатични и метеорологични условия, където сезонните колебания на основните метеорологични характеристики са минимални и позволяват обслужване на туристи през цялата година. Примери са курортите на страните от Карибския

басейн, испанския остров Майорка, тунизийския остров Джерба и др. [12].

Вплив природного ландшафту або його компонентів на емоції людини суперечить естетичній оцінці. Йдеться про емоційну реакцію людини на той інший природний комплекс. Зони з високою естетичною цінністю користуються великим попитом. Естетична цінність залежить від морфологічної будови ландшафту, різноманітності ландшафтних елементів. Часто вживають поняття «ландшафтне різноманіття», яке формується структурою природного комплексу та зв'язками з іншими подібними комплексами.

Ландшафтне різноманіття визначається такими показниками: морфологічна структура ландшафту (рельєф, рослинний покрив, гідрографія, характер взаємозв'язків між компонентами ландшафту); за ступенем мозаїчності на ділянку - співвідношення між кількістю контурів урочищ і площею обстежуваних ландшафтів; за рівнем різноновості ландшафтів - співвідношення між типами урочищ і площею ландшафту; часто контраст фонових домінант і структурних домінант уздовж ротури тощо. [56]. Естетичні властивості природних комплексів характеризуються такими показниками, як ступінь лісистості, повнота дерев, рівень лісистості, наявність підліску та інші. Ступінь заростання простору зазвичай є домінантою лісових масивів Рівнини. Тип реновації процесу залишення поділяється на відкриті, напіввідкриті та закриті зони. За естетичною оцінкою найвищу оцінку мають природні комплекси з напіввідкритими територіями (чергування лісистих і нелісних ділянок). Велике значення має регуляція рослинності та рельєф [9].

Серед інших методів естетичної оцінки природних ресурсів вимірюють екзотичність і унікальність. Екзотичність визначається ступенем контрасту між місцем відпочинку та постійним місцем проживання, а унікальність — ступенем повторюваності та неповторюваності предмета, явища. Технологічна оцінка охоплює питання технології та технології використання природних ресурсів для туристичної діяльності в цілому, різних видів занять,

оцінку можливості інженерно-будівельного освоєння території для створення туристичного змісту.

Специфічною проблемою оцінки природних ресурсів для туризму є визначення їх допустимої місткості. Визначення туристичної цінності та потужності природних компонентів необхідне, але недостатнє для комплексної оцінки туристичних ресурсів. Потрібна економічна оцінка. Економіка дозволяє визначити ефективність різноманітних заходів, спрямованих на більш детальне та раціональне використання ресурсу. Основною проблемою є складність економічної оцінки природних рекреаційних ресурсів. Сьогодні всі більш розвинені підходи до оцінки ресурсів базуються на бальному методі. Крім того, окремі властивості природних ресурсів вимірюються лише у відносних величинах, наприклад, уявна цінність будь-якого ландшафту. Отже ключові методи, які намагаються пошкодити неможливе своєю недоступністю [13].

Отже, аналіз наукових підходів до оцінки природних ресурсів, до складу яких входять і природні рекреаційні ресурси, які є одним із головних чинників розвитку туризму, дав змогу зробити висновок, що в даний час пропонується наступні принципові підходи до пізнання природних ресурсів: психологічний, біологічний, техніко-економічний, на базі яких формуються окремі положення, ідеї та методичні прийоми конкретних досліджень у цій галузі.

За допомогою психологічного підходу робиться спроба звести проблеми пізнання природних ресурсів до психологічних характеристик, зокрема до виявлення їхніх уподобань. Недоліком цього підходу є інерційність мислення. Тут вантаж сформованих уявлень про переваги заважає розвитку нових прогресивних уявлень про оцінку ресурсів.

Науковий підхід, що ґрунтується на біологічному поданні оцінок, відображає загальну тенденцію до збереження довкілля і базується на системному методі дослідження функціонування галузей, що використовують природні ресурси. Тут основний наголос робиться не на

використання ресурсів, а на вдосконалення управління зв'язками людини із зовнішнім середовищем. Негативною стороною цього підходу є те, що взаємодію суспільства і природи розглядають у рамках теорії екосистем, у яких принципових відмінностей між людським суспільством і природними популяціями не простежується [14].

Техніко-економічний підхід зводиться до питань розвитку техніки і технології, господарського механізму та його окремих частин. За такого підходу об'єктами дослідження є різні елементи продуктивних сил, для дослідження яких широко використовують такі методи як моделювання, програмування, економетричні, балансові тощо [15].

Ідеї цього наукового підходу стали підґрунтям формування теорій «антизростання» багатства, на основі яких було запропоновано групи методів скорочення використання природних ресурсів з метою запобігання їх повному зникненню.

Привержениците на теорията за „анти-растежа“ предлагат конкретни мерки за запазване на запасите от природни ресурси. В момента те са включени в икономическия механизъм за регулиране на развитието на производството във всички индустриализирани страни по света. Например, предлага се намаляване на квотите за добив на природни ресурси, особено тези, които принадлежат към категорията на невъзобновяемите ресурси. В рамките на тези квоти трябва да се продават лицензи, чиято цена се определя в зависимост от степента на изчерпване на ресурсите в региона. В допълнение към тази мярка се предлага да се установи данък върху суровините като плащане на наем, чийто размер също е свързан с нивото на изчерпване на ресурсите.

С помощта на такива мерки е възможно да се регулират не само инвестиционните потоци и обемът на подбор на ресурси, но и да се повлияе върху избора на прилагани технологии за експлоатация на източници на ресурси.

Економіка «запасу» стала своєрідною антитезою концепції «ресурсного

оптимізму», що панувала у світовій економічній науці і зазначила сучасні особливості запеклої критики з боку противників економічного зростання.

Теоретичною позицією «антизростання» є встановлення особливої зацікавленості у використанні природних рекреаційних ресурсів, у розвитку туризму та іншої рекреаційної діяльності, унікальний підхід до їх економічної оцінки, платності за користування та нормативної якості ресурсів. . від джерела.

Крім того, зі створенням економічних оцінок природних рекреаційних ресурсів відкривається можливість розвитку туризму на базі ефективного природокористування, природоохоронною діяльністю на соціально-економічних засадах [13].

Природні рекреаційні ресурси Економічна оцінка розуміється як грошовий вираз довгострокового ефекту від використання цих ресурсів для розвитку, особливо туристичної та іншої рекреаційної діяльності, а не вдруге, напр. samo istovjetni джерела різної якості. (наприклад, мінеральна вода з різною концентрацією мінеральних речовин). І коли, наприклад, виправдовуються різноманітні туристичні проекти та використання мінеральних ресурсів, то потрібно порівнювати, наприклад, ціну ресурсу та інвестиції – тобто визначити, що вигідніше – збільшити інвестиції в з метою зменшення ресурсу. збитків або, навпаки, зменшувати інвестиції за рахунок збільшення їх збитків. Для цього необхідна грошова оцінка природних ресурсів [16].

Тому оцінка природних рекреаційних ресурсів необхідна для економічного обґрунтування найбільш вигідного способу використання ресурсу та інвестування коштів у відтворення та охорону природних рекреаційних ресурсів у розвиток туризму та іншої рекреаційної діяльності.

Основну мрадію до гравесонію екомініні оцінює на протилежну відпустку сурнаренрех грамічних рецензійних ресурсів у турсинсії і курпольній остановці. Для цього необхідно: оцінити всі природні рекреаційні ресурси на єдиній методологічній основі; визначити не реально досягнутий, а

потенційний ефект від використання; максимально враховуючи фактор часу та соціальний вплив.

Оцінку природних рекреаційних ресурсів необхідно використовувати при визначенні економічної ефективності: функціонування туризму та інших сфер рекреаційної діяльності, консультування туристичних організацій, використання, охорони та відтворення ресурсів, оптимального рівня відбору мінерально-рекреаційної сировини. від джерела, ведення єдиного порядку обліку запасів і вичерпання сировини, застосування унікальної методики оцінки економічних наслідків використання ресурсів [17].

При обґрунтуванні цінності рекреаційних природних активів для туризму та інших видів рекреаційної діяльності необхідні два види економічних оцінок: прогнозно-перспективна та кадастрова.

Перспективні оцінки треба да се използват за недостатъчно проучени или разработени природни рекреационни ресурси (например запаси от минерални рекреационни суровини) в предварителните етапи на тяхното проучване, както и при прогнозиране на драстична промяна в характера на използването на природните рекреационни ресурси. който се е развил в дългосрочен план. Тези оценки трябва да съдържат информация за експлоатационната стойност на суровините, за екологичната стойност на суровините, като се вземе предвид факторът време. В основата на разработването на метода за дългосрочно социално-екологично прогнозиране на туристическата и други сфери на развлекателната дейност трябва да бъде програмно-целевият подход, който предвижда разработването и прилагането в икономическата практика на социално-икономически механизъм за изпълнение на рекреационни прогнозни програми, важни елементи от които са икономическите оценки на природните ресурси и щетите от замърсяване на околната среда.

Для оцінки природних рекреаційних ресурсів (за винятком мінеральних) до теперішнього часу розроблені підходи на основі сферичного методу, які широко використовуються географами. Відповідно до цього

методу оцінка — це співвідношення між оцінюваним суб'єктом і оцінюваним об'єктом, яке може бути виражене в балах. Однак метод Балні не є беззаперечно визнаним економістами.

Ці методи не є профанним суб'єктивізмом і не дають рачанових пошуків, які принесуть економічні шукачі. При цьому в ринкових умовах ніколи не важлива вартісна оцінка ресурсів, що дозволяє робити висновки про ефективність їх використання (за конкретною величиною прибутку або збитку в грошовому вираженні, а не за суб'єктивним критерієм "). притягує — не притягує»). У той же час багато характеристик природних ресурсів можна виміряти лише відносними величинами, наприклад, пізнавальну цінність будь-якої країни. Це означає, що там, де любов до кількісних методів неможлива, немає можливості їх використовувати.

С.В. Трохимчук вважає, що економічна оцінка можлива лише для тих рекреаційних ресурсів, народногосподарський ефект від яких можна виміряти [2]. Така оцінка можлива для мінеральних вод, лікувальних грязей, озер, лісів, поверхневих водойм, природних національних парків.

На думку С.В. Трохимчук та Н.А. Основними показниками соціально-економічної ефективності використання природних лікувальних ресурсів є: економічний ефект від оздоровлення одного рекреанта; ефект від відомчого використання 1 м³ різних видів лікувальних засобів (на його основі буде визначено загальний ефект від розробки всього родовища); загальне скорочення тимчасової непрацездатності протягом одного року після одужання одного відпочиваючого; кількість працівників, умовно-достроково звільнених у зв'язку зі скороченням втрат робочого часу протягом року після одужання одного відпустника; чисельність умовно звільнених працівників за рахунок скорочення втрат робочого часу протягом року; кількість працівників, звільнених протягом року. У підходах до визначення соціально-економічної ефективності використання природних лікувальних ресурсів, розроблених А.В. Живицький, В.В. Панасенко Панасенко та О.О. Мазуркевич [3], для визначення економічного ефекту від використання

лікувальних природних ресурсів із загального ефекту санаторно-курортного оздоровлення пропонується виокремити різницю економічного ефекту від лікування одного відпочиваючого в санаторії (де Основним засобом реабілітації є природна лікарська речовина) і ефект реабілітації відпочиваючого в будинку відпочинку чи пансіонаті в тих же природних умовах, але без застосування природних лікувальних речовин. За методикою А.В. Живицький та А.А. Мазуркевич розрахував ефект від використання 1 м³ питної мінеральної води та лікувальних грязей, але розрахунки проводились лише за 1985 рік. На основі конкретних показників ефективності застосування природних лікувальних факторів та норм їх використання (для курсу лікування одного відпочиваючого), можна визначити загальний економічний ефект від використання площі лікувальних ресурсів і перейти до оцінки самих ресурсів. Враховуючи економічний ефект від рецесії, ряд авторів намагалися визначити ціну на пляжі як один із найважливіших факторів залучення туристів у регіони. Загалом оцінка рекреаційних ресурсів за методом розрахунку відшкодування економічних збитків, отриманих у результаті використання цих ресурсів, сприяє більш об'єктивному вибору найкращого (чи оптимального) способу використання конкретної території для туризму. , яка разом з іншими має наявні рекреаційні ресурси. Водночас ця оцінка дає змогу уявити розмір збитків у разі їх втрати, наприклад через руйнування природного середовища оцінюваної території, через перевалку зони відпочинку. туристами та іншими відпочиваючими [16].

Для визначення пріоритетності використання земель окремими курортно-рекреаційними галузями, особливо тими, що конкурують між собою і використовують однакові ресурси, рекомендується використовувати метод розрахунку порівняльної ефективності з використанням коефіцієнта цінності об'єкта [8].

Величина загального економічного ефекту від освоєння рекреаційних ресурсів тими чи іншими галузями курортно-рекреаційного господарства повинна впливати на порядок капітальних вкладень у рекреаційні об'єкти, а

отже, і на порядок освоєння ресурсів розглянутої території. Чим більша різниця між продуктивністю праці до і після відпочинку або лікування в туристично-курортно-рекреаційному комплексі і конкретному місці розташування, тим більше слід оцінювати цей об'єкт і його місце розташування [16].

Опис високопродуктивних зображень є розташуванням кретиральних економічних елементів.

Основними критеріями оцінки мають бути вартість джерела національного чи республіканського багатства; оцінка середовища експлуатації. До приватних критеріїв оцінки слід віднести річну вартість реалізованих туристичних та інших рекреаційних послуг, загальні витрати, чисту поточну вартість, рентабельність інвестицій.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЯК ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ У КРАЇНІ

2.1. Основні природні парки ПАР

ПАР – країна, розташована на південному краї Африки з 2798 км береговою лінією на Індійському та Атлантичному океанах. Вона межує на півночі з Намібією, Ботсваною і Зімбабве, і на північному сході з Королівством Есватіні і Мозамбіком. Площа країни становить 1219090 км². Населення – 61,07 млн. осіб. Столиці: адміністративна – місто Преторія, законодавча – Кейптаун [18].

Південна Африканська Республіка – це одна з найдивовижніших країн Африки. Тут місцеве чорношкіре населення живе по сусідству з переселенцями з Європи, багаті ліси чергуються з посушливими пустелями, а біля берегів ПАР зустрічаються два океани і основною визначною пам'яткою ПАР є її природа. Це Драконові гори, мис Доброї Надії, національні парки з дивовижними пейзажами та багато іншого [19].

Національні парки і заповідники є справжнім багатством африканського континенту. Тут поглядам туристів відкривається дивовижний тваринний і рослинний світ, багатий своїм різноманіттям.

Національний природний парк (НПП) – це природоохоронна, рекреаційна, культурно-освітня, науково-дослідна установа загальнодержавного значення, що створюється з метою збереження, відтворення і ефективного використання природних комплексів та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність та забезпечення умов для організованого відпочинку.

У таблиці 2.1 представлено головні національні природні парки Південно-Африканської Республіки, які об'єднані у цій країні в одну мережу

– SANParks [20].

Таблиця 2.1 – Перелік Національних парків ПАР

Назва парку	Площа, га
Національний парк Крюгера	1905031
Національний парк Столова гора	178358
Національний парк Ограбі-Фолс	54643
Національний парк Калахарі Гемсбок	962027
Національний парк Мокала	25903
Національний парк Намаква	189601
Національний парк Ріхтерсвелд	170373
Національний парк Агулас	20412
Національний парк Бонтебок	3390
Національний парк Танква Кару	140652
Національний парк Західне узбережжя	63139
Національний парк слонів Аддо	249801
Національний парк Камдебу	18946
Національний парк Кару	83337
Національний парк Гірська Зебра	19885
Національний парк Золоті Ворота Високогір'я	32811
Національний парк Мапунгубве	15075
Національний парк Маракеле	58157
Національний парк Гроенклуф	7
Національний парк Граспан/Валбос	4575
Національний парк Гарден-Роут	128014
Сурикат	135392

Всесвітньо відомий Національний парк Крюгера (KNP) пропонує

досвід знайомства з дикою природою, який є одним з найкращих в Африці. Заснований у 1898 році для захисту дикої природи південноафриканського Лоувелда, цей національний парк є світовим лідером у галузі передових технологій та політики у сфері охорони навколишнього середовища [21].

Первоначально южноафриканските природозащитници имаха за цел да създадат резерват, в който да бъде забранен ловът на определени видове. Въпреки това, всички видове, които обитават националния парк Крюгер, вече са защитени. Отстрелът на животните в парка се извършва за контрол на числеността. Без такива мерки някои видове, които нямат естествени врагове, могат да достигнат такава численост, че да нанесат сериозни щети на околната среда и да представляват заплаха за живота им и за други видове.

Парк Крюгер е кръстен на Паулус Крюгер, президент на бургската република Трансваал, който инициира създаването на първите природни резервати в Южна Африка. Парк Крюгер се намира в провинция Трансваал на Южноафриканската република, на границата с Мозамбик. На север паркът граничи със Зимбабве. Естествените граници на парка на север и юг се оформят от реките Лимпопо и Крокодилова, а от Мозамбик е отделен от планините Лебомбо. Дължината на парка е около 350 км, средната ширина е 65 км. Паркът се намира в саваната Lowveld, която се пресича от много реки. Повече от 2000 хипопотама живеят в реките на парка, които изискват много влага. През есента реките преливат и овлажняват околната земя, насищайки почвата с вещества, необходими за растежа на растенията [22].

Като флагман на националните паркове на Южна Африка, Крюгер е дом на впечатляващ брой видове: 336 дървета, 49 риби, 34 земноводни, 114 влечуги, 507 птици и 147 бозайници. Човешкото взаимодействие е взаимодействало с околната среда Lowveld в продължение на много векове, от скалните рисунки на бушмените до великолепните археологически обекти като Масорини и Туламела, много видими в Националния парк Крюгер. Тези съкровища представляват културите, хората и събитията, които са изиграли важна роля в историята на Националния парк Крюгер и са запазени заедно с

природні ресурси на парку [22].

В парку працюють 3500 душі, коїто се грижат за животніте и обслужват туристите. Осигуряването на достатъчно количество вода за всички жители на парка е една от най-важніте задачи на неговите служители. За целта се изграждат язовири и бендове, сондират се кладенци за вода. Освен това се изгарят храсти, което допринася за по-бързото възобновяване на местната растителност [20].

Взагалі, національні парки складають 3,6% поверхні суші Південної Африки, 2,8% загальної довжини річок країни (200167 км) і 5,4% площі водно-болотних угідь (2650500 га). Зрозуміло, що самі по собі національні парки не можуть ефективно зберегти прісноводне біорізноманіття країни. Однак, з точки зору екологічного стану, річки в національних парках, як правило, перебувають у кращому стані порівняно з іншими природоохоронними територіями або за межами природоохоронних територій Південної Африки (див. рис. 2.1.).

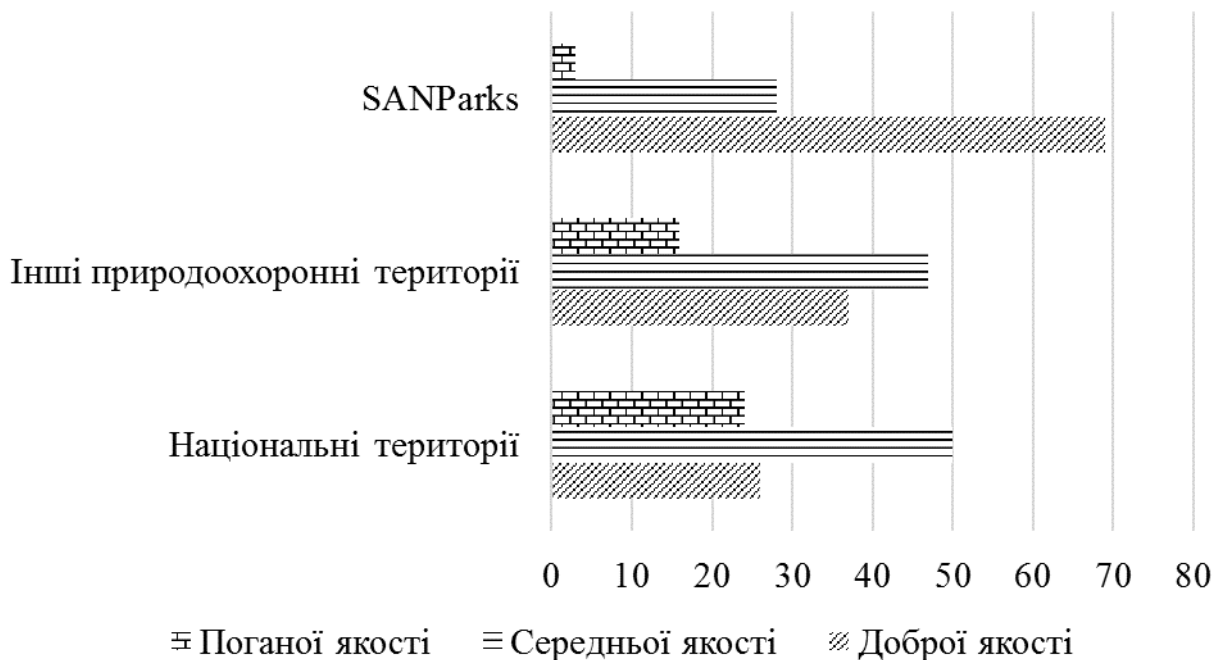

Рис. 2.1 – Відсоток води різної якості у ПАР [21]

Від якості води залежить життя не лише туристів, а й тварин. У Національному парку Крюгера окрім надання чистої питної води, тваринам роблять щеплення, що підвищує опір організму до хвороб, наприклад до чуми, сказу і запалення легенів.

Парк Крюгера прославився завдяки слонам. У зв'язку з безконтрольним відстрілом слонів, що відбувався у XIX столітті, у 1912 році на території Лоувельд живими лишилося всього 25 – 30 цих тварин. У 1898 році було відкрито резерват Сабі, на основі якого пізніше створили парк Крюгера. Слонів на цій території було взято під охорону, і, оскільки їм уже не загрожувала небезпека з боку мисливців, вони почали активно розмножуватися. Завдяки «імпортним» екземплярам з Мозамбіку чисельність місцевої популяції на 1958 рік збільшилася до 1000 особин. Сьогоднішня популяція слонів у парку нараховує 7700 особин і є стабільною. Чисельність слонів постійно регулюється за допомогою відстрілів [22].

Парк Крюгера є домом для 114 видів рептилій. У всіх повільно поточних річках парку живуть величезні нільські крокодили. У річках Аувувху і Уліфантс спостерігаються великі екземпляри нільського крокодила довжиною понад 4,5 м. Крокодили в парку Крюгера полюють на зебр, буйволів і навіть дорослих левів.

Постійним мешканцем парку, незважаючи на часті пожежі в хащах і велику кількість ворогів, є пантерова черепаха. Навесні самка цих черепах відкладає до 30 яєць. У парку Крюгера мешкає кілька небезпечних для людини видів змій - чорна мамба, чорношия кобра і гримуча змія. Біля води 4-метровий ієрогліфічний пітон вистежує свою жертву [19].

На території парку Крюгера орнітологи зафіксували понад 500 видів птахів. Відкрита місцевість на північ від річки Саба є домом для потужних довгоногих страусів і ткаків, невеликих барвистих птахів, які мешкають на болотах і очеретяних заростях. Під час шлюбного періоду самці цього виду носять яскраво-червоний одяг і мають гарем до семи самок.

Африканський марабу — величний птах, але це не заважає йому

харчуватися відходами та падлом. Іноді марабу полює на змій і молодих крокодилів. Африканський лелека харчується молюсками і веде осілий спосіб життя біля річки Лімпопо. Птах-секретар — довгоногий пернатий хижак із характерним чубчиком на потилиці — найпоширеніший птах у цих краях. Пташина змія-секретар вбиває потужними ударами ногами. Але змії не єдина здобич цих птахів. Вони із задоволенням ласують кониками та іншими великими комахами, а також гризунами, ящірками і пташенятами наземних птахів. Такі птахи, як яструби та орли, часто кружляють у небі над парком. Розмах крил найбільшого птаха, африканського бойового орла, досягає 2,6 метра.

Величезна територія парку Кгалагаді розкинулася на стародавній землі пустелі Калахарі. Національний парк зберігає чудовий і нескінченний пустельний ландшафт з незліченними червоними дюнами з унікальною флорою [.

Національний парк був створений 12 травня 2000 року в результаті злиття двох прикордонних природоохоронних територій — національного парку Гемсбок у Ботсвані та національного парку Калахарі Гемсбок у Південній Африці. Кордон між двома країнами позначений побіленим камінням, і тварини можуть вільно пересуватися величезною територією заповідника. Площа, яку займає національний парк, величезна, на його землі поділено понад 3 мільйони гектарів. Заповідник входить до списку найбільших у світі [23].

Заповідник є найкращим місцем для спостереження за левами, що можливо завдяки рідкісній рослинності в цій частині Південної Африки. Але пустельні ландшафти не виказують відсутності життя, тут велика кількість флори і фауни. У парку мешкає понад 58 видів тварин: антилопи, газелі, мурахоїди, лисиці, чорногриві леви та дикі кабани (символ парку). Цікаво спостерігати за милими сурикатами, які мають досить складно організоване сімейне життя. Серед птахів, які тут домінують, дуже цікаві хижі птахи (орли, грифи, грифи) [20].

Для туристів на території парку організовані кемпінги Twee Rivieren, Mata-Mata і Nossob, звідки починаються основні маршрути для подорожей по заповіднику.

Національний парк слонів Аддо. Це різноманітний заповідник дикої природи, розташований поблизу Порт-Елізабет, Південна Африка, і є одним із 20 національних парків країни. Зараз він третій за розміром після Національного парку Крюгера та транскордонного парку Кгалагаді.

Важко повірити, що колись ця популяція складалася лише з 16 слонів, а сьогодні їх понад 550. За ці роки як сам парк, так і популяція слонів значно зросла. Тепер Аддо має «велику п'ятірку» завдяки поверненню маленького прайду левів і плямистих гієн. Іншими великими тваринами, які живуть у цьому парку, є буйволи, чорні носороги та леопарди [24].

Національний парк Столова гора отримав свою назву від того, що на цій території знаходиться така пам'ятка, як Столова гора або Столова гора. І це воістину оригінальне гірське утворення висотою всього 1086 метрів, але воно не має вершини в звичному розумінні.

Його вершина являє собою відносно плоске гірське плато довжиною близько 4,5-5,0 кілометрів. При цьому унікальність цієї гірської території визначається не тільки оригінальністю форми її вершини, але й тим, що на ній росте понад 2200 різних видів рослин, значна частина яких зустрічається лише на Столовій горі, що трохи перевищує аналогічний показник у Великій Британії [25]. .

Столова гора має досить високу щільність місць проживання різних тварин. І якщо останнього справжнього лева місцеві мисливці застрелили на Столовій горі в 1802 році, а таких же леопардів не бачили з 1920 року, то сьогодні справжню небезпеку цього гірського утворення представляють так звані ведмежі павіани.

Через відсутність природних ворогів їхня популяція за останні роки настільки зросла, що тварини почали загрожувати не лише місцевій рослинності, а й нормальному сільському господарству місцевих жителів.

Тож місцеві жителі не тільки категорично просять туристів не годувати цих тварин, а й організовують для цього масові екскурсії за участю собак і зброї, зарядженої холостими патронами, оскільки полювання в цьому національному парку заборонено законом.

Не менш цікаві місця в Африці на Столовій горі пов'язані з тим, що в цьому парку мешкає досить велика популяція так званих «капських даманів», тварин, схожих на кроликів. У комфорті численних туристів великі колонії збираються на гірських схилах, щоб погрітися під південноафриканським сонцем, анітрохи не заважаючи присутності як самих туристів, так і численних об'єктів камер [25].

Серед інших представників фауни – антилопа Єлланд, капська зебра, каракал, дикобраз, мангуст, тхори, 22 види змій, ендемічні види ящірок і жаб, комахи.

Національний парк Mountain Zebra. На початку 1930-х років гірська зебра Кейптауна опинилася під загрозою зникнення. Управління національних парків оголосило територію площею 17,12 км² зоною збереження зебри. Популяція гірської зебри в парку складалася лише з п'яти жеребців і однієї кобили, і цього було недостатньо для збільшення популяції. До 1950 року залишилося лише двоє лошат, і сусідній фермер, пан Г. Л. Ломбард, покращив життя розведення, подарувавши парку одинадцять зебр, п'ятьох жеребят і шість кобил.

До 1964 року в парку було всього 25 зебр. Тоді площа парку була збільшена до 65,36 км², а Поль Мішо подарував парку шість зебр. Відтоді кількість зебр постійно зростає приблизно до 140. З 1978 року відлов і переміщення гірських зебр у нове середовище існування стали частиною щоденного управління парком. Зараз стадо парку нараховує понад 700 тварин, у середньому 20 тварин переміщуються щороку. Протягом багатьох років були придбані додаткові ферми, щоб збільшити розмір парку до нинішніх 284 км² [20].

Серед інших ссавців, які бродять по парку, є каракал, капський буйвол,

чорний носоріг, канна, чорна антилопа гну, червона антилопа гну, антилопа гну та сірий ребок. У 2007 році південноафриканські гепарди були знову інтродуковані в цей район. У 2013 році на волю вийшли три леви. Огорожа від хижаків запобігає проникненню великих хижаків на сусідні сільськогосподарські угіддя.

Національний парк Мапунгубве розташований у провінції Лімпопо PAR на кордоні із Зімбабве. На території парку проводиться велика кількість археологічних розкопок. У X столітті утворилося африканське королівство Мапунгубва. Трохи інше королівське крісло, про яке було відомо, що ви поїхали на розкопки лише у 1932 році. На приблизно півтора квадратних метри, соціально неорганізовані, жили тисячі мешканців. На місці розкопок знайдено багато виробів з позолотою, слоновою кісткою, міді.

Національний парк Мапунгубве є одним із об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Фауна і флора Мапунгубве жили досить бідно, останній основний упор робився на стародавні історичні об'єкти. З великим інтересом ставляться до рослин, акацій, баобабів, коміфор, які жахливо дають про себе знати в долинах річки Лімпопо. У парку величезна кількість різних видів екзотичних тварин, птахів і рептилій. Часто можна побачити слонів, антилоп, жирафів, бабуїнів, козерогов, гієн, левів, носорогів [20].

Національний парк Кару в PAR охоплює невелику частину плато Велика Кару біля річки Оранж. Одна з унікальних екосистем Південної Африки. Кару — це місце проживання різних форм життя, пристосованих до суворих умов. У цьому парку, біля піднесеної гори Нувевельд, представлена флора і фауна Великого Кару, стародавнього посушливого регіону, який колись був безкрайнім морем [26].

Туристи можуть побачити звичайних тварин, таких як антилопа гну, антилопа гну, очерет і обидві зебри (Берчела та гірська зебра Рідкісна), а також усі низькі рептилії. Леві знову оселився наприкінці 2010 року, щоб відновити баланс волосся та технічних частин, які ви бачите.

Для тих, хто цікавиться геологією, особливий інтерес представляє

національний парк Кару. Посередині його характерної ділянки є стежка довжиною 400 м, де можна побачити справжні стародавні скелі та подивитися на них у геологічній зоні.

Турбаза оснащена електроброєм, тому відвідувачі можуть вільно підключатися. Парк також пропонує безкоштовні екскурсії з озброєним рейнджером, що багато говорить про цю унікальну природну зону [26].

Національний парк Garden Route — це місце, яке варто відвідати за кілька хвилин після подорожі любителя дикої природи до Південної Африки. Його назва, для деяких звучить як Garden Root, перекладається як «дорога рослина».

Парк розташований на півдні Африки, на території Східної і Західної Капської провінції. Він тягнеться до узбережжя Індійського океану, починаючи від затоки Мозель, відомої своїми мідіями, до затоки Святого Франциска та відомої різноманітністю ландшафтів: від гір і гірських точок до озер, річок і злегка горбистих пляжів. зазвичай йде дощ, щоб гуляти всюди, особливо вночі. Слонів і леопардів можна помилково прийняти за слонів і леопардів в районі Най, жахливі тюлені живуть в районі Дикої природи, а кити і дельфіни часто плавають у Цицікамі поблизу узбережжя.

Garden Route - відмінне місце для дайвінгу. Незважаючи на те, що тут змішуються дві течії - теплі води Індійського океану і холодна Атлантика, місцевий підводний світ воістину унікальний. Найкращим періодом для замерзання вважається період з травня по травень, оскільки в цей час температура води $+18 - 20$ градусів Цельсія, а видимість досягає 20 м [20].

Досвідчені дайвери рекомендують для дайвінгу Groot-Bank, розташований в затоці Плеттенберг. Є таємні підводні печери з величезними тунелями, де змішуються риби-папуги, шаблезубі акули та інші. Глибина тут досягає 25 м. Конкуренцію за цю найвищу класифікацію успішно складає Брус-се-Банк біля Най-зні, який може опускатися на глибину до 31 м. Тут ви можете помилитися з різноманітними морськими губками, твердими речовинами та великою кількістю коралів.

Цей парк також популярний серед туристів і завзятих велосипедистів. Пішохідна стежка Outeniqua протяжністю 108 км проходить через вихід із сусіднього парку. Ви можете легко потрапити на гірські велосипедні маршрути, вибравши відповідний за тривалістю та складністю маршрут [20].

Окрім тварин, які мешкають у Національних парках ПАР, ці структури відомі і цінні іншими археологічними та культурно-історичними пам'ятками (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Інші об'єкти спадщини кожного парку

Парк	Об'єкти спадщини
Національний парк Крюгера	Археологічні об'єкти, Колекції, Геологічні об'єкти, Могили культурного значення, Історичні будівлі, Історичні місця, Ландшафти та природні об'єкти культурного значення, Пам'ятники, Палеонтологічні об'єкти, Священні місця (об'єкти духовного чи релігійного значення)
Національний парк Столова гора	Археологічні пам'ятки, Колекції, Геологічні пам'ятки, Історичні пам'ятки, Історичні будівлі, Історичні пам'ятки, Пам'ятники
Національний парк Ограбі-Фолс	Археологічні пам'ятки, Історичні пам'ятки, Ландшафти та природні об'єкти, що мають культурне значення.
Національний парк Калахарі	Археологічні об'єкти
Національний парк Мокала	Археологічні об'єкти, Колекції, Могили, що мають культурне значення, Історичні будівлі, Історичні місця
Національний парк Намаква	Археологічні об'єкти, Геологічні об'єкти, Історичні будівлі, Історичні місця
Національний парк Ріхтерсвелд	Могили культурного значення, Історичні місця
Національний парк Агулас	Історичні будівлі, Історичні місця

Продовження таблиці 2.2

Парк	Об'єкти спадщини
Національний парк Бонтебок	Історичні місця
Національний	Археологічні пам'ятки, Історичні будівлі, Історичні

парк Танква Кару	місця
Національний парк Західне узбережжя	Могили, що мають культурне значення, Історичні будівлі, Палеонтологічні об'єкти
Національний парк слонів Аддо	Археологічні пам'ятки, Колекції, Геологічні об'єкти, Могили, що мають культурне значення, Історичні будівлі, Історичні об'єкти, Ландшафти та природні об'єкти, що мають культурне значення, Пам'ятники, Священні місця (об'єкти духовного чи релігійного значення)
Національний парк Камдебу	Археологічна пам'ятка, Геологічна пам'ятка, Історичні будівлі, Історична пам'ятка, Пам'ятник, Священні місця (місця духовного або релігійного значення)
Національний парк Кару	Археологічні пам'ятки
Національний парк Гірська Зебра	Археологічні пам'ятки, Могили культурного значення, Історичні пам'ятки.
Національний парк Золоті Ворота Високогір'я	Археологічні об'єкти, Геологічні об'єкти, Могили культурного значення, Історичні будівлі, Історичні об'єкти, Палеонтологічні об'єкти.
Національний парк Мапунгубве	Археологічні об'єкти, Колекції, Історичні об'єкти.
Національний парк Маракеле	Археологічні пам'ятки, Могили культурного значення, Історичні будівлі.
Національний парк Камдебу	Археологічна пам'ятка, Геологічна пам'ятка, Історичні будівлі, Історична пам'ятка, Пам'ятник, Священні місця (місця духовного або релігійного значення)
Національний парк Гарден-Роут	Археологічні пам'ятки, колекції, Могили культурного значення, Історичні будівлі, Історичні пам'ятки, Ландшафти та природні об'єкти культурного значення. Археологічні пам'ятки, Історичні будівлі

Отже, у цьому підрозділі описані найбільші і найпривабливіші НПП Південно-Африканської Республіки, і можна побачити, що саме природні рекреаційні ресурси є головною ознакою туристичного інтересу. У наступному підрозділі буде проаналізовано сучасний стан розвитку НПП країни.

2.2. Аналіз сучасного стану розвитку туризму Національних природних

парків ПАР

Південно-Африканські Національні Парки (далі – SANParks) є державним природоохоронним органом, що відповідає за охорону навколишнього природного середовища в рамках Національного управління навколишнім середовищем (Закон 57 про природоохоронні території від 2003 року). Його мандат полягає у збереженні, захисті, контролі та управлінні національними парками та іншими визначеними природоохоронними територіями та їхнім біологічним різноманіттям (біорізноманіттям) [20].

SANParks управляє системою з 20 функціональних національних парків у семи з дев'яти провінцій Південної Африки, загальною площею понад 4 мільйони гектарів, що становить 67% природоохоронних територій, що перебувають під державним під державним управлінням. SANParks підпадає під юрисдикцію Департаменту лісового господарства, рибальства та навколишнього середовища (DFFE).

Головна місія SANParks – розвивати, захищати, розширювати, управляти та просувати систему сталих національних парків, що представляють природну та культурну спадщину, шляхом інновацій, досконалості, відповідального туризму і справедливої соціально-економічної вигоди для нинішнього та майбутніх поколінь.

Пандемія COVID-19 мала особливо руйнівний вплив на SANParks та його інтереси, суттєво обмеживши туристичний потік – джерело життєдіяльності підприємства. Погляд у майбутнє, пов'язаний зі збільшенням інвестицій у туризм та охорону природи в національних парках країни, свідчить про те, що сектор, який так сильно постраждав від пандемії COVID-19, відновиться і перевершить усі попередні показники [21].

Що стосується впливу на зайнятість, то безпосередньо в SANParks працює понад 4000 осіб, а його концесіонери забезпечують ще 2100 робочих місць, з яких 80% працівників походять з громад, що мешкають поруч з національними парками країни. У сільській місцевості, де розташована

більшість національних парків країни, це іноді може бути єдиним джерелом значущої економічної діяльності для сім'ї та громади. Оскільки Південна Африка працює над зниженням рівня безробіття до 34,5% станом на кінець березня 2022 року, приємно усвідомлювати, що економіка біорізноманіття, як очікується, створить ще 110 тис. робочих місць до 2030 року, а також зробить додатковий внесок у ВВП у розмірі 47 мільярдів рандів. Наразі понад 418 тис. людей працюють у сферах, безпосередньо пов'язаних з біорізноманіттям та його збереженням. Потрібно пам'ятати, що економічне піднесення, спричинене відновленням туристичного сектору, нерозривно пов'язане з успіхом головної місії національних природних парків: збереженням і захистом біорізноманіття та культурної спадщини [27].

Показники туризму демонструють зелені паростки відновлення, хоча обсяги все ще на 50% нижчі за рівень 2019 року. Відділ досліджень туризму, який ретельно відстежує фактори, що впливають на відновлення міжнародного та внутрішнього туризму з початку пандемії COVID-19, пов'язує відновлення з внутрішнім ринком, який відновив інтерес до природного туризму та особистого благополуччя. Міжнародні дані свідчать, що загалом мандрівники витрачають на подорожі більше, ніж до пандемії, завдяки значному обсягу відкладених заощаджень, подовженню тривалості перебування, а також збільшенню витрат на транспорт і проживання. Відновлення міжнародного туристичного ринку відбувається повільніше, ніж очікувалося, через обмеження на поїздки, запроваджені основними ринками-постачальниками для Південної Африки у 2021 – 2022 рр. [28].

Доходи від туризму, роздрібно́ї торгівлі, концесій тощо Національних природних парків ПАР представлені у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Доходи від туризму, роздрібно́ї торгівлі, концесій тощо, 2021 – 2022 рр. [21]

Показник	Дохід, ранди	
	2021 р.	2022 р.
Магазини та ресторани	23381	42848
Торгівля на АЗС	115107	212241
Проживання	383667	751140
Плата за проїзд	12503	30192
Плата за транспорт	12205	30255
Інші види діяльності, пов'язані з туризмом	26960	39667
Оренда об'єктів	15424	23863
Дохід від «диких» карток	67667	77778
Природоохоронні внески	82125	204853
Вступні внески	10220	10556
Отримано орендної плати	11 795	13 618
Надані послуги	50882	94602

У 2021 – 2022 рр. загалом 16729 осіб взяли участь в екологічних просвітницьких та навчальних програмах у національних природних парках та на їхніх територіях (див. табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Групові візити в рамках підпрограм екологічної обізнаності

Визначення групи	Кількість груп	Кількість осіб
Школярі	105	3973
Шкільна просвітницька робота за межами парків	5	6626
Громади	74	1512
Робота з громадою за межами парків	26	1602

Продовження таблиці 2.4

Визначення групи	Кількість груп	Кількість осіб
------------------	----------------	----------------

Науковці	24	202
Вищі навчальні заклади	14	231
Дитячі ясла	19	440
Інші	23	974
Просвітницька робота за межами парків	11288	
Церква	8	239
Група не визначена	67	2487
Усього	354	16729

У 2021 – 2022 рр. збиралися дані, які були використані для визначення бюджетів на технічне обслуговування та рекапіталізацію на основі індексу стану, поточної вартості заміни та залишкового терміну корисного використання кожного активу, і в результаті був розроблений План технічного обслуговування та рекапіталізації парків, з узагальненими наслідками на наступні п'ять років, представленими нижче, у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Бюджетні витрати на рекапіталізацію парків

Назва статті витрат	Вартість у рандах			
	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2026 р.
Операційна діяльність	29221458	30682530	3221657	33827490
Утримання	258892903	271837548	285429426	299700897
Рекапіталізація	240626748	408729385	436685299	483170761
Усього	528741109	711249463	754331382	816699148

З початку пандемії SANParks відстежує фактори, що впливають на відновлення міжнародного та внутрішнього туризму. Серед поточних позитивних факторів, що сприяють відновленню, – відновлення інтересу до природного туризму та особистого оздоровлення, а також зняття обмежень

на подорожі на основних ринках збуту. Міжнародні дані свідчать, що мандрівники витрачають на подорожі більше, ніж до пандемії, завдяки значним відкладеним заощадженням, подовженню тривалості перебування та збільшенню витрат на транспорт, а також витрат на проживання. Періоди бронювання поступово подовжуються. У жовтні – грудні 2021 року кількість міжнародних туристичних прибуттів із зарубіжних ринків до Південної Африки значно зросла, хоча показники все ще на 75% нижчі за рівень 2019 року. Згідно з нещодавнім опитуванням групи експертів ЮНВТО, більшість експертів (64%) очікують, що міжнародні прибуття повернуться до рівня 2019 року у 2024 році або пізніше. З іншого боку, світ стикається зі складною економічною та геополітичною ситуацією, що створює додаткове навантаження на відновлення туризму. Внаслідок невизначеності міжнародні туристи не поспішають бронювати подорожі заздалегідь. На тлі низького попиту та зростання цін на паливо авіакомпанії підвищуватимуть ціни на квитки, щоб відновити свої фінанси та відповідати кліматичним нормам [21].

На і без того чутливий попит на міжнародні подорожі, ймовірно, ще більше вплине конфлікт у Європі, який спричинив нові шоки у світовій економіці через значно вищі ціни на енергоносії та сільськогосподарську сировину. Очікується, що місцеві економічні умови ще більше погіршаться і вплинуть на попит на внутрішній туризм, оскільки споживачі намагатимуться звести кінці з кінцями. Серед ключових невизначеностей, які можуть зберегтися в найближчому майбутньому, – можливість поширення конфлікту в Україні на інші країни, а також можлива поява нових варіантів COVID-19, що може призвести до повторного запровадження урядами обмежень на подорожі. Залишається з'ясувати, чи буде туризм достатньо стійким, щоб протистояти цим потрясінням [29].

Завдяки спеціальному дослідницькому центру туризму, створеному п'ять років тому, SANParks підтримує активні зв'язки з науковими установами на місцевому та міжнародному рівнях. У 2021 – 2022 рр., окрім відновлення туризму, три актуальні напрямки досліджень включали:

- ознайомлення з туристичними потребами покоління Z;
- халяльний туризм як нішева ринкова можливість для національних парків Південної Африки;
- дослідження туристичної поведінки, ретроспективний аналіз даних про бронювання та туристичної статистики до і в середині пандемії з метою виявлення змін у туристичній поведінці відвідувачів SANParks [21].

Існують й інші сфери досліджень, що тривають або розвиваються, і SANParks задоволена прогресом, досягнутим у взаємодії з академічним світом і в отриманні безпосередньої вигоди від досліджень. На рисунку 2.2 представлена статистика туристичних відвідувань SANParks за 2019 – 2022 рр. Як бачимо, туризм потроху відновлюється після пандемії ковіду.

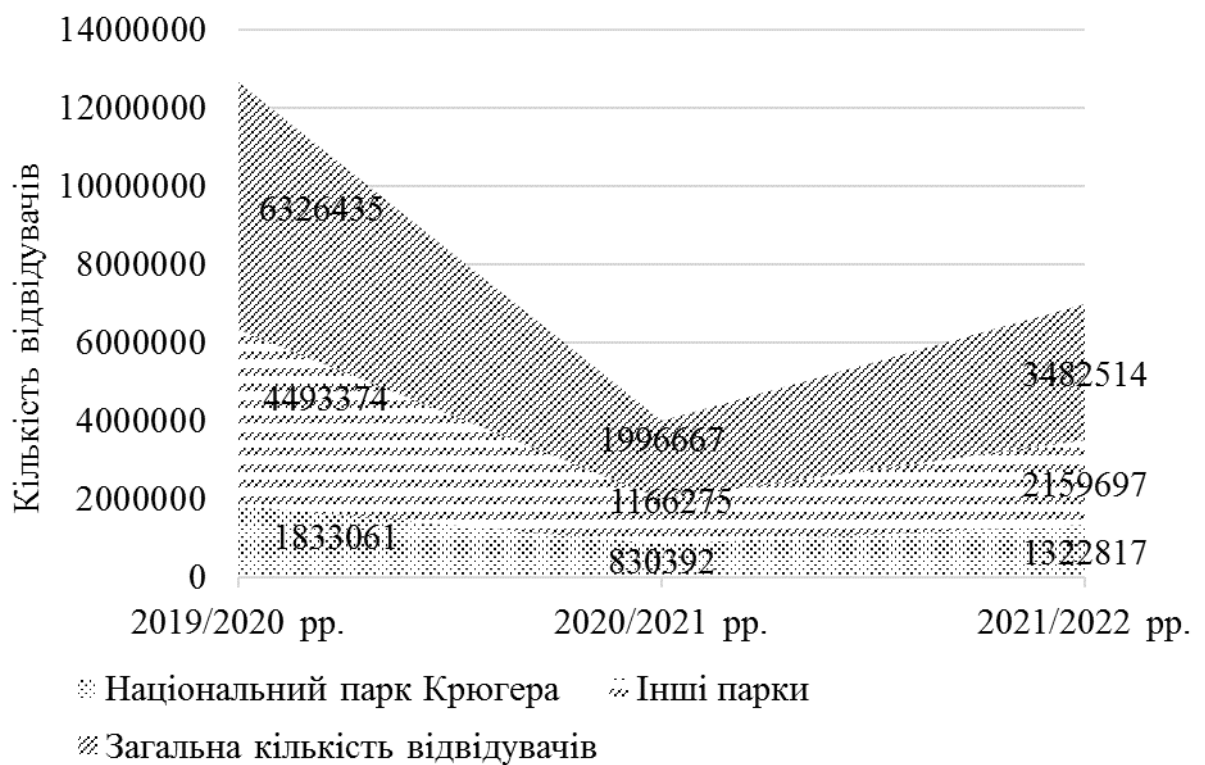

Рис. 2.2 – Туристичні відвідування SANParks за 2019 – 2022 рр.

У таблиці 2.6 можна побачити топ-5 парків, в яких спостерігалася найбільша відвідуваність за 12 місяців.

Таблиця 2.6 – П'ятірка найкращих парків – найбільша кількість відвідувачів

за 12 місяців

Позиція	Парк	Гості парку 2019/2020 рр.	Гості парку 2021/2022 рр.	Зниження у 2022 р.
1	Крюгер	1833061	1322817	38%
2	Столова гора	2083142	1136352	55,5%
3	Гарден Роут	471510	288655	39%
4	Західне узбережжя	250638	205395	18%
5	Аддо	277350	136570	50%

Заповнюваність житлових приміщень у SANParks склала 57,6% порівняно з 69,4%, зафіксованими у 2019/2020 році та 29,4% у 2020/2021 році. У Національному парку Крюгера заповнюваність одиниць розміщення склала 61,0% проти 29,6% у 2020/2021 році та 78,0% у 2019/2020 році [30]. В інших парках заповнюваність одиниць становила 51,2% порівняно з 29,2% у 2020/2021 році та 54,5% у 2019/2020 році (див. табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – П'ять найкращих парків – найвища заповнюваність (%) за 12-місячний період [29]

Позиція	Парк	Заповнюваність парку 2019/2020	Заповнюваність парку 2021/2022
1	Кгалагаді	89.2%	82.7%
2	Гірська Зебра	75.7%	69.0%

Продовження таблиці 2.7

Позиція	Парк	Заповнюваність парку 2019/2020	Заповнюваність парку 2021/2022
---------	------	-----------------------------------	-----------------------------------

3	Західне узбережжя	64,8%	55,0%
4	Кару	62,9%	55,7%
5	Крюгер	78,0%	61,0%

В той самий час зросла кількість ночівель у кемпінгах парків (див. рис. 2.3). Це можна пояснити бажанням відвідувачів подовжити своє перебування у Національних парках, оскільки невідомо, чи будуть знову введені карантинні обмеження у майбутньому.

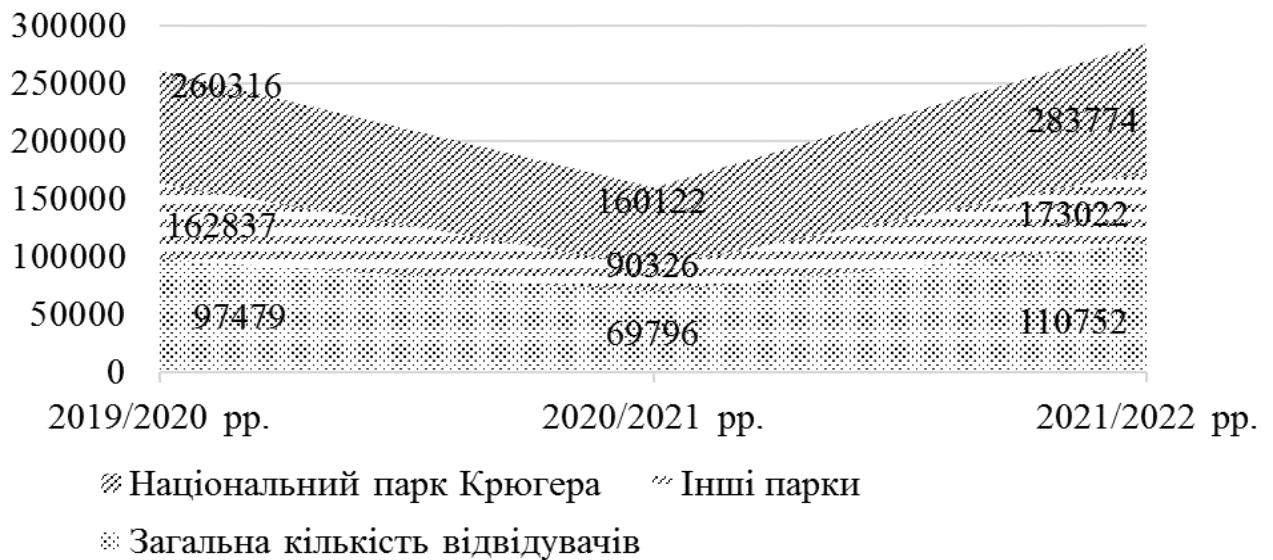

Рис. 2.3 – Кількість ночівель у кемпінгах SANParks за 2019 – 2022 рр.

В той самий час можна побачити, що у кемпінгах зростає заповнюваність (при чому, вона зростає швидше, ніж у звичних місцях розміщення. У таблиці 2.8 представлено п'ять найкращих парків із найвищою заповнюваністю кемпінгу (%) за 12-місячний період [21].

Таблиця 2.8 – П'ять найкращих парків – найвища заповнюваність кемпінгу (%) за 12-місячний період

Позиція	Парк	Заповнюваність парку 2019/2020	Заповнюваність парку 2021/2022
1	Кгалагаді	76,0%	85,4%
2	Крюгер	67,4%	71,9%
3	Мапунгубве	62,2%	69,8%
4	Кару	51,3%	58,0%
5	Гірська Зебра	51,9%	56,9%

Якщо розглядати відвідувачів за расовим складом, то кількість темношкірих громадян Південно-Африканської Республіки, які відвідали країну, становила 558451 у 2021/2022 рр. Ця цифра складається з 496533 одноденних відвідувачів і 61918 гостей з ночівлею і становить 33,2% від загальної кількості південноафриканських одноденних відвідувачів і 12,7% південноафриканських гостей з ночівлею, відповідно. Загальна кількість чорношкірих гостей з Південної Африки (одноденних і ночівельних) становить 28,1% від загальної кількості гостей з Південної Африки, для яких реєструється цей показник (див. табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – П'ять найкращих парків – найвищий % чорношкірих гостей від загальної кількості гостей ЮАР [21]

Позиція	Парк	% чорношкірих гостей від загальної кількості гостей ЮАР (12 місяців)	Кількість чорношкірих гостей
1	Мапунгубве	47,7%	7832
2	Крюгер	34,2%	424936

Продовження таблиці 2.9

3	Золоті ворота	33,8%	12580
4	Ауграбі	26,6%	26169
5	Агулас	24,2%	4918

Одним з основних напрямків діяльності SANParks у 2021/22 році було зробити національні парки більш афроцентричними та зробити культурну спадщину більш доступною за допомогою інтерпретаційних експозицій та екскурсійних заходів. Відділи маркетингу, культурної спадщини та обслуговування відвідувачів разом з гідом з Крюгера розробили концепцію культурної спадщини для нового маршруту в Національному парку Крюгера. Маршрут передбачає піші прогулянки і ночівлю в дикій місцевості в горах Лебомбо, багатих на об'єкти культурної спадщини та артефакти. Ідея полягає в тому, щоб розробити подібні тури в інших парках.

У таблиці 2.10 показаний склад гостей SANParks за країною походження.

Таблиця 2.10 – Склад гостей SANParks за країною походження [31]

Категорія		2021/2022	2019/2020	% змін
Резиденти ПАР	Кількість	2565395	2622218	-2,2
	% від загальної кількості	87,3%	51,2%	
Громадяни країн Співтовариства розвитку Півдня Африки	Кількість	24779	85996	-71,2
	% від загальної кількості	0,8%	1,7%	
Інші країни	Кількість	350225	2418732	-85,5
	% від загальної кількості	11,9%	47,2%	

Серед представників інших країн, найбільше відвідувачів було з наступних (див. табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Топ-5 країн іноземних туристів [32]

Позиція	Країна	% від загальної кількості іноземних гостей 2019/2020 у дужках	Кількість гостей 2019/2020 у дужках
1	Німеччина	42,1% (40,6%)	65301 (423088)
2	США	7,6% (4,6%)	11750 (47717)
3	Нідерланди	6,3% (6,6%)	9762 (68394)
4	Велика Британія	6,3% (7,1%)	9739 (74435)
5	Франція	5,6% (6,9%)	8694 (72443)

Станом на 4 квітня 2022 року в SANParks було заброньовано 212885 одиниць розміщення на період з квітня 2022 року по березень 2023 року. Це на –7,7% (нижче рівня 230552), зафіксованого 4 квітня 2020 року. Станом на 4 квітня 2022 року в SANParks було заброньовано 140152 ночівлі в кемпінгах, що на 16,3% краще за показник 120557 ночівель, зафіксований у квітні 2020 року. Національний парк Крюгера демонструє зниження на –9,1% попередніх замовлень на проживання в період з квітня 2022 року по березень 2023 року порівняно з показником на 4 квітня 2020 року. Однак кількість місць у кемпінгах на 11,7% вища, ніж у квітні 2020 року [33].

За попередніми замовленнями на розміщення підрозділ парків демонструє зниження на –3,4% порівняно з квітнем 2020 року, тоді як у сегменті кемпінгів спостерігається зростання на 25,9% порівняно з показниками дворічної давнини. За попередніми замовленнями на розміщення підрозділ парків демонструє зниження на –3,4% порівняно з квітнем 2020 року, в той час як кемпінги демонструють зростання на 25,9%

порівняно з рівнями, зафіксованими два роки тому (див. табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Загальна кількість зарезервованих ночівель у період 2020 – 2022 рр. [21]

Назва	Розміщення в готелях			Розміщення у кемпінгах		
	04.04.2020	04.04.2021	04.04.2022	04.04.2020	04.04.2021	04.04.2022
SANParks	230552	206312	2212885	120557	145004	140152
Крюгер	172420	153640	156773	81876	97518	91468
Підрозділ парків	58132	52672	56152	38681	38681	48684

2021 – 2022 фінансовий рік був особливо складним з огляду на динамічну ситуацію з COVID-19 та зміну позицій стейкхолдерів на внутрішньому та міжнародному рівнях. На початку року країна перебувала на національному локдауні з широкомасштабними заборонами на подорожі переважно на ключових туристичних ринках. Це означало, що комунікаційну діяльність довелося обмежити, оскільки фіскальні зобов'язання були перенаправлені на боротьбу з поширенням вірусу. Відповідно, SANParks розпочав реалізацію Плану з підвищення обізнаності про бренд. Ця подія отримала широке висвітлення в засобах масової інформації про SANParks та її партнерів з фінансування. Загальне ставлення до бренду SANParks залишалося переважно позитивним або нейтральним протягом 2021 – 2022 року, зберігши сукупну частку 98%, тоді як негативне висвітлення залишилося незмінним на рівні 2% від загального висвітлення, як і в попередньому звітному періоді. SANParks отримав 22972 згадки на традиційних медіа-платформах, що на 2317 згадок більше, ніж 20655 згадок, зафіксованих у 2020 – 2021 рр. [33].

Отже, SANParks відіграє важливу роль у просуванні південноафриканського природного туризму, або екотуризму, орієнтованого

як на міжнародний, так і на внутрішній туристичні ринки. Стовп екотуризму забезпечує самоокупність доходів від комерційних операцій, які необхідні для доповнення державного фінансування природоохоронної діяльності.

SANParks прийняла стратегію комерціалізації у 2000 році з метою залучення приватного сектору до окремих комерційних підприємств з безризиковою віддачею для збереження природи. Завдяки створенню об'єктів світового класу, розширенню інфраструктури роздрібної торгівлі та ресторанів і підвищенню рівня обслуговування можна збільшити кількість туристів, одночасно сприяючи розширенню економічних можливостей чорношкірого населення, що сприяє розвитку місцевого чорного бізнесу.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ ТА ТУРИЗМУ У ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

2022 рік став ще одним складним роком для світової спільноти та економіки, поставивши перед туристичним сектором унікальні виклики. Але цей рік дав більше надій, ніж попередній. Засоби до існування залишаються підірваними і залежать від ефективності дій урядів у всьому світі. Однак країни жодному разі не перебувають в тому ж стані, в якому були, коли пандемія була вперше оголошена в березні 2020 року. Насправді світові вдалося закласти основи для відновлення туризму на таких стовпах, як «стійкість, інновації, орієнтованість на людей та інвестиції для стійкого майбутнього» [34].

За останній рік було досягнуто значного прогресу у впровадженні вакцинації, а також у виявленні та лікуванні COVID-19. Значного прогресу було досягнуто у пошуку правильного балансу між забезпеченням безпеки людей та можливістю продовження роботи в секторі. Однак нерівний доступ до вакцин, особливо для країн глобального Півдня та африканського континенту, створив проблему з точки зору швидкості відновлення сектору.

У жовтні 2022 року в Південній Африці спостерігалось збільшення туристичних прибуттів з усіх регіонів у порівнянні з тим же місяцем попереднього року. З Африканського регіону кількість прибуттів зросла більш ніж удвічі. Загальна кількість прибуттів з-за кордону зросла на 51150 у жовтні 2022 року [32].

За оцінками WTTC, у 2020 році сектор подорожей і туризму (прямий і непрямий) забезпечив близько 987400 робочих місць, що на 32,4% менше (внесок у загальну зайнятість – 6,5%) порівняно з 1460900 робочими місцями (частка у загальній зайнятості ПАР – 8,9%) у 2019 році [35].

Глобальний туризм у 2021 році зріс на 4% порівняно з 2020 роком (415 мільйонів проти 400 мільйонів). Однак, за попередніми оцінками ЮНВТО, кількість міжнародних туристичних прибуттів (відвідувачів з ночівлею) все

ще була на 72% нижчою, ніж у допандемічному 2019 році. Це продовжує тенденцію 2020 року, найгіршого року в історії туризму, коли кількість міжнародних прибуттів скоротилася на 73%.

Згідно з останнім дослідженням Групи експертів ЮНВТО, більшість фахівців у галузі туризму (61%) бачать кращі перспективи на 2023 рік. Більшість експертів (64%) очікують, що міжнародні прибуття повернуться до рівня 2019 року лише у 2024 році або пізніше. Вплив триваючого конфлікту між росією та Україною на світовий туризм ще належить оцінити з урахуванням ймовірності впливу на різні аспекти глобальних туристичних ланцюгів поставок [35].

Щодо ПАР, то статистичні дослідження вказують на відновлення міжнародних туристичних прибуттів. Згідно статистики, за період січень-березень 2023 р., усі регіони показали приріст, у порівнянні з тим самим періодом у 2022 році (див. дод. А). Найбільший приріст продемонстрували туристи з Азіатсько-Тихоокеанського регіону – +150,9%. На другому місці – туристи з Американського регіону – +135,4%.

ЮНВТО (2022 р.) вказує, що оцінка економічного внеску туризму (прямий валовий внутрішній продукт (ВВП) від туризму) становить 1,9 трильйона доларів США у 2021 році, що вище за 1,6 трильйона доларів США у 2020 році, але все ще значно нижче за допандемічне значення у 3,5 трильйона доларів США [36].°

У третьому кварталі 2021 – 2022 рр. фінансового року південноафриканська влада та санітарні служби оголосили про виявлення нового різновиду COVID-19 – омікрону, що призвело до закриття кордонів по всьому світу, оскільки уряди країн намагалися захистити своїх громадян від цього нового різновиду Covid-19.

Згідно з дослідженнями ЗМІ, станом на 1 грудня 2021 року кількість обмежень на поїздки, запроваджених іншими країнами щодо Південної Африки, зросла з 80 обмежень у середині 2021 року до 87 обмежень у грудні 2021 року. На жаль, Південній Африці довелося взяти на себе основний тягар

цих обмежень на в'їзд. Така реакція інших країн негативно вплинула на туристичну економіку Південної Африки, оскільки країна зіткнулася з різким скасуванням бронювань. Компанії скасували бронювання на суму 1 мільярд рандів, що позбавило галузь можливості створити 205 тис. робочих місць за сезон [21].

Внутрішні туристи потроху рятують туристичну галузь ПАР. На рисунку 3.1 показана динаміка туристських прибуттів внутрішніх туристів країни.

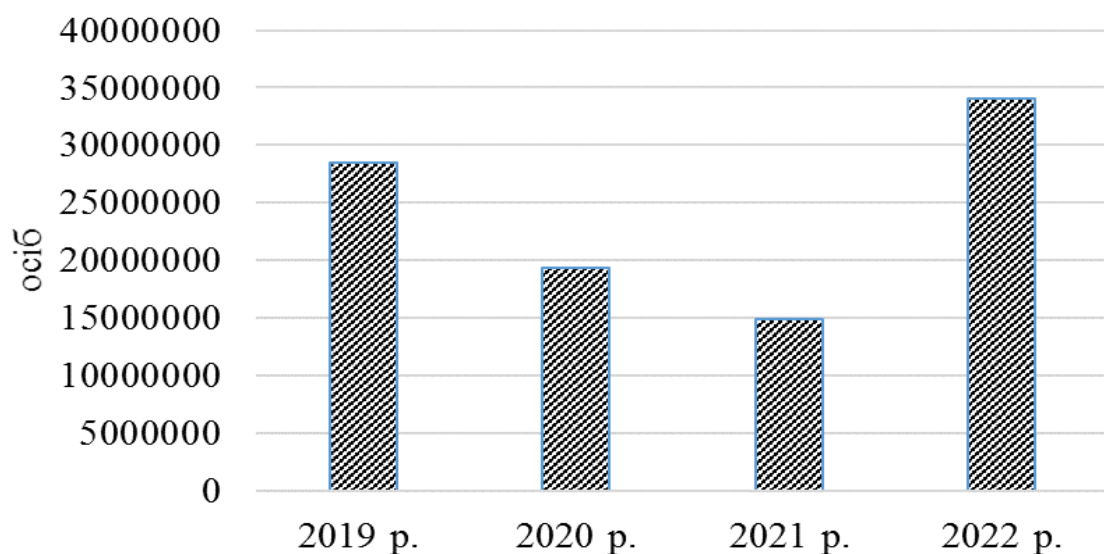

Рис. 3.1 – Динаміка прибуттів внутрішніх туристів ПАР [32]

Намагаючись вирішити проблеми, спричинені заборонами на подорожі, Південноафриканський департамент туризму (SA Tourism) розпочав глобальну адвокаційну кампанію, яка має на меті перепозиціонувати Південну Африку як безпечну дестинацію COVID-19 та розвіяти негативне сприйняття країни. Кампанії є частиною «Плану відновлення туризму», який був прийнятий національним урядом та туристичним сектором.

Департамент залучив окремі іноземні посольства в країні та представництва ПАР за кордоном до обговорення викликів, пов'язаних з обмеженнями на поїздки, та їхнього впливу на економіку Південно-

Африканської Республіки. Впровадження норм і стандартів безпечної туристичної діяльності по всьому ланцюжку створення вартості, які були затверджені Кабінетом міністрів і опубліковані в урядовому віснику, має важливе значення для забезпечення безпечних подорожей і відновлення довіри мандрівників. Це також дає впевненість потенційним відвідувачам і всім зацікавленим сторонам у тому, що туристичні продукти та послуги Південної Африки обладнані для безпечної роботи в умовах пандемії ковіду.

План відновлення туристичного сектору (ПВТС) був затверджений Кабінетом Міністрів та запущений 21 квітня 2021 року. ПВТС є колективною відповіддю уряду та приватних зацікавлених сторін у туристичному секторі на руйнування, спричинені пандемією COVID-19. Основна мета ПВТС – дати можливість туристичному сектору відновитися до рівня активності та зайнятості 2019 року до 2025 року. Це буде зроблено за допомогою цілеспрямованих, скоординованих дій, спрямованих на пом'якшення наслідків кризи. Передбачається, що ПВТС спрямує туристичний сектор на найоптимальніший шлях до відновлення, трансформації та довгострокової стійкості [37].

Розповсюдження вакцин та управління пандемією залишається ключовим фактором для відновлення туристичного сектору. Стратегія Південної Африки, скоригована з урахуванням ризиків, все ще має певний вплив на ключові підгалузі туристичного сектору. Президент Рамафоса оголосив про намір припинити оголошення національного стану стихійного лиха. Зняття обмежень залежить від того, чи матимуть сектори відповідні інструменти для управління заходами реагування на COVID-19. Для туристичного сектору Кабінет міністрів затвердив Норми та стандарти безпечної роботи туристичного сектору, які вже впроваджуються, що дає змогу сектору підтримувати безпечну діяльність і після оголошення надзвичайного стану в країні [38].

На реалізацію ПВТС вплинуло кілька факторів. Серед них – продовження карантинних обмежень з початком третьої та четвертої хвилі

COVID-19 у зв'язку зі зростанням кількості випадків інфікування. У поєднанні з соціальними заворушеннями, які переважно торкнулися провінцій Квазулу-Натал і Гаутенг, це також негативно вплинуло на середовище відновлення та бренд.

Крім того, Сполучене Королівство Велика Британія, яке є найбільшим ринком збуту для іноземних туристів, що прибувають до Південної Африки, продовжувало утримувати ПАР у Червоному списку протягом більшої частини періоду, що вплинуло на потік людей між двома країнами та підірвало відновлення попиту.

Розгортання вакцинації проти COVID-16 для молодших вікових категорій, включаючи дітей віком від 12 років, у 2021 – 2022 рр. було позитивним для збільшення кількості вакцинованих людей у країні та сприяє формуванню імунітету. Ризиком залишається певний рівень нерішучості серед південноафриканців, коли йдеться про вакцинацію. Безперервна кампанія значно сприятиме збільшенню кількості вакцинованих [37].

Трансформація є одним з ключових стовпів, а також основним рушієм інклюзивного економічного зростання та створення робочих місць. Після внесення змін до Загальних кодексів, Рада з трансформації туризму Південної Африки розробила новий Кодекс трансформації для туристичного сектору після консультацій із зацікавленими сторонами з метою де-расизації та сприяння економічним перетворенням у секторі. Мета проекту полягає у впровадженні програм підтримки розвитку підприємств на основі потреб, які посилять стійкість сільських туристичних підприємств, у тому числі туристичних закладів, що належать громадам. Визначені проміжні та кінцеві результати будуть спрямовані на збільшення участі жінок та молоді в туризмі.

Відповідальний туризм є ключовим фактором у забезпеченні сталого використання туристичних ресурсів, щоб гарантувати, що майбутні покоління також отримають вигоду від цих ресурсів. Впроваджуючи відповідальний туризм, Південна Африка реагує на ризики несталого

туризму, застосовуючи скоординований підхід до відповідального туризму. Департамент туризму перегляне розроблений у 2017 році План імплементації екологічних аспектів туризму та доопрацює Звіт про адаптацію до зміни клімату, щоб забезпечити сталість визначених туристичних об'єктів у дев'яти провінціях, які мають бути конкурентоспроможними, сприяючи таким чином зростанню туризму.

Стратегія зростання внутрішнього туризму спрямована на збільшення витрат (доходів) внутрішнього туризму; збільшення вартості внутрішнього туризму; посилення заходів і зусиль, спрямованих на подолання сезонності та рівномірного географічного розподілу; підвищення рівня культури подорожей і туризму серед південноафриканців [38].

Послуги з підтримки відвідувачів. Послуги для відвідувачів є ключовими для внутрішніх і міжнародних подорожей, оскільки вони спрямовані на забезпечення цілісності інформації та сприяють отриманню точної інформації для планування подорожей до країни. Вони можуть мати форму надання туристичної інформації (включаючи всі канали туристичної інформації, в тому числі цифрові, брошури, інформаційні центри для відвідувачів). Коли мандрівники відвідують країну, для них важливо бути впевненими в безпеці під час подорожі через дестинацію, щоб ознайомитися з різноманітними пам'ятками країни. Визначені проміжні та кінцеві результати не лише сприятимуть видимому моніторингу безпеки, але й забезпечать належне просування та моніторинг норм і стандартів, встановлених для сприяння безпечній туристичній діяльності, на різних визначних пам'ятках по всій країні [39].

Добробут туристичних гідів також сприяє покращенню досвіду наших відвідувачів і туристів. Закон про туризм, прийнятий у ПАР у 2014 р., регулює сектор туристичного супроводу, включаючи поведінку та діяльність туристичних гідів через кодекс поведінки. Програми, пов'язані з навчанням та розбудовою потенціалу цього важливого сектору, будуть здійснюватися відповідно до глобальної маркетингової стратегії країни, щоб гарантувати,

що туристичні гідни надаватимуть чудовий та незабутній досвід для підтримки сектору, який продовжує відновлюватися після пандемії ковіду.

Розвиток людських ресурсів у туристичному секторі. Значних успіхів було досягнуто у впровадженні туризму та гостинності у школах, які раніше були неблагополучними і які здебільшого знаходяться у сільській місцевості та містечках. Туризм є новою навчальною дисципліною, а також одним з тих предметів, які були витлумачені як нова стратегія розширення можливостей працевлаштування в Південній Африці. Викладання туризму в Південній Африці відбувається в державних і приватних середніх школах та університетах, особливо з 1996 року. Передбачається, що програми принесуть користь переважно учням з раніше неблагополучних спільнот, у тому числі з акцентом на розвиток жінок, щоб вони могли брати повноцінну участь як керівники на робочих місцях у сфері туризму або як власники бізнесу [37].

Служби підтримки туристичного сектору мають бюджетні асигнування в розмірі 356,6 млн. рандів на 2022 – 2023 рр., які включають компенсацію працівникам у розмірі 79,4 млн. рандів і Програму стимулювання туризму (ПСТ) з бюджетом 242 млн. рандів. Проекти включають трансформацію туризму та проекти «зеленого» туризму. Компенсація працівникам становить 22,3% від загальних асигнувань філії після збільшення на 5,4 мільйона рандів у результаті перерозподілу коштів у рамках Департаменту [39].

У таблиці 3.1 показані основні стратегічні ризики 2023 року, то заходи, які спрямовані на подолання кризових ситуацій.

На 2022 – 2023 рік на програму «Розвиток дестинацій» виділено 363,9 млн. рандів, з яких 311,7 млн. рандів – на підпрограму «Працюємо заради туризму». Підпрограма «Працюємо для туризму» становить 79,1% бюджету всієї програми, що передбачає додаткове виділення 80 мільйонів рандів, які були перерозподілені з Програми стимулювання туризму. Програма «Робота для туризму» складається з Розширеної програми громадських робіт і Розширеної програми стимулювання громадських робіт. На компенсацію

працівникам галузі виділено 59,9 млн. рандів, що включає збільшення на 3,3 млн. рандів у результаті перерозподілу коштів всередині Департаменту.

Таблиця 3.1 – План розвитку туризму ПАР у 2023 році [39]

Стратегічні ризики	Пом'якшення наслідків
Екстремальні погодні явища, національні катастрофи та зміни клімату	Продовжувати проводити оперативну оцінку вразливості для обґрунтування стратегічних заходів
Невдачі в управлінні	Продовжувати розробляти та впроваджувати системи управління державними ресурсами, які позбавлять систему від неефективності та дозволять здійснювати нагляд з боку державних інституцій в інтересах громадськості
Крайня бідність	Продовжувати впроваджувати програми, спрямовані на вразливі верстви населення, зокрема, програму «Працюємо заради миру»
Недостатній розвиток навичок для підтримки туризму	Переглянути програми розвитку навичок, щоб переконатися, що вони пристосовані до потреб сектору послуг
Вплив геополітики на туризм	Продовжувати впроваджувати ініціативи економічної дипломатії, які сприяють інтеграції з регіональними та глобальними зацікавленими сторонами для підтримки зростання туризму
Вразливість міжнародних подорожей	Щоб зменшити надмірну залежність від міжнародних прибуттів, посилювати заходи з просування внутрішнього туризму, щоб забезпечити його більший внесок в економічне зростання
Неадекватні міжурядові відносини для підтримки розвитку туризму	Продовжувати розвивати та підтримувати цілеспрямовані та стратегічні партнерські відносини з міжурядовими партнерами для підтримки загальнодержавного підходу до розвитку туризму

Розвиток дестинацій реагує на туристичний попит (тобто потреби туристів) шляхом забезпечення заходів з боку пропозиції для туристичних об'єктів та фізичних просторів. Це досягається шляхом забезпечення узгодженого планування дестинацій, заохочення інвестицій, вдосконалення

та розвитку туристичних продуктів та інфраструктури, розвитку досвіду та створення робочих місць.

У середньостроковій перспективі заходи Програми будуть узгоджуватися з наступними напрямками ПВТС:

1. Стимулювання внутрішнього попиту через цільові ініціативи та кампанії по боротьбі з посухою. Правильне співвідношення ціни на продукцію є ключем до вирішення проблеми внутрішнього попиту. Це включає в себе вартість і доступність транспортного сполучення, яке дозволяє туристам дістатися до дестинацій і пересуватися в них. Хоча в Південній Африці не бракує туристичних продуктів, власникам як державного, так і приватного сектору доведеться подумати над тим, як ці продукти упаковувати і встановлювати ціни на них для внутрішнього і регіонального споживача. Пілотний проект з розробки концепції та бренду бюджетного курорту є ініціативою, спрямованою на задоволення очікуваних змін у внутрішньому та регіональному попиті. Основні ризики, пов'язані з цією ініціативою, стосуються недостатньої підтримки з боку зацікавлених сторін, недостатнього ресурсного забезпечення та інституційних механізмів. Якщо ці ризики будуть вирішені, вони неминуче стануть ключовими факторами, що сприятимуть реалізації концепції бюджетного курорту та процесу пілотування бренду [38].

2. Запуск програми залучення інвестицій та ресурсів. Продовжуватимуться зусилля з мобілізації ресурсів та інвестицій для забезпечення потреб у постачанні в епоху COVID-19. Ця підтримка надаватиметься шляхом залучення інвестицій як в існуючі, так і в нові проекти. Упаковка проектів є ключовим фактором для успішного залучення інвестицій. Основним ризиком наразі є високий глобальний попит на інвесторів, що може перешкоджати зусиллям з мобілізації ресурсів та інвестицій.

3. Підтримка захисту основної туристичної інфраструктури та активів. Критично важливою частиною зусиль з відновлення є забезпечення того,

щоб, незважаючи на те, що обсяги подорожей майже зупинилися, захистити та омолодити пропозицію в секторі. Розвиток туристичної інфраструктури та роботи з обслуговування продуктів і атракцій створять нові робочі місця та можливості. Існує значний потенціал для виконання трудомістких робіт у рамках будівельних контрактів та контрактів на технічне обслуговування, що сприятиме розвитку туризму, залученню жінок та молоді, а також місцевій зайнятості у поєднанні з відповідним розвитком підприємств. Програма вимірює якість туристичних пропозицій, щоб покращити досвід відвідувачів, який буде впроваджено в середньостроковій перспективі з метою підвищення конкурентоспроможності дестинації [37].

4. Ключовим заходом, спрямованим на захист туристичної пропозиції, є реалізація Програми підтримки туристичної інфраструктури, що перебуває у державній власності. Запланована ініціатива передбачає покращення туристичних активів та інфраструктури Південної Африки, що зробить Південну Африку різноманітною та унікальною туристичною дестинацією. Основна увага приділяється урізноманітненню та розширенню пропозиції туристичних продуктів, з особливим акцентом на покращенні та вдосконаленні вражень від відвідування ключових туристичних об'єктів, таких як об'єкти Світової спадщини, об'єкти Національної спадщини, національні парки, ботанічні сади, Індійсько-Атлантичний маршрут, сільські/міські райони.

5. Іншим ключовим заходом у цій сфері діяльності є інвестиції у розвиток туристичних об'єктів, що перебувають у комунальній власності, з метою підтримки інклюзивного економічного зростання, диверсифікації продуктів та географічного поширення. Основні ризики для цієї інфраструктурної програми пов'язані із залежністю від третіх сторін та операційними моделями. Однак ефективні договори із зацікавленими сторонами, управління контрактами та залучення операторів на ранніх стадіях до мобілізації операційного досвіду та фінансування є ключовими факторами, що сприяють зменшенню цих ризиків [39].

Ці цілі безпосередньо сприяють реагуванню туристичного сектору у наступних сферах: зростання продуктивної економіки; заходи з масової зайнятості населення; інвестиції в інфраструктуру; заходи з розвитку зеленої економіки; гендерна рівність та залучення жінок і молоді; а також підтримка відновлення та зростання туризму.

У середньостроковій перспективі будуть узгоджені наступні стратегічні заходи:

1. Впровадження стандартів безпеки в секторі по всьому ланцюгу надання послуг з метою створення умов для безпечних подорожей та відновлення довіри до безпеки: Здійснюватиметься моніторинг впровадження норм і стандартів безпечної діяльності в секторі.

2. Стимулювання внутрішнього попиту через ініціативи. Буде проведено вимірювання впливу ковіду на туристичний сектор, що разом з низкою наукових досліджень у цій сфері сприятиме формуванню відповідних ініціатив та кампаній для стимулювання внутрішнього попиту. Будуть розроблені квартальні та річні звіти про стан туристичного сектору, які допоможуть отримати уявлення про ефективність інтервенцій.

3. Підтримка та/або захист основної туристичної інфраструктури та активів.

4. Перегляд потенціалу туризму з метою надання ефективної, заохочувальної та цілеспрямованої підтримки економічному зростанню та розвитку: Перегляд всеохоплюючої політичної бази, що регулює туризм у країні (наприклад, Білого документа про розвиток і просування туризму в Південній Африці, 1996 р.), є важливим для забезпечення врахування нещодавніх змін [38].

Біорізноманіття та здорові екосистеми є основою сталого розвитку та довгострокових перспектив зростання туристичного сектору ПАР. Це не нова концепція, що природа має важливе значення для економіки, особливо для такої країни, як ПАР, де довгостроковий соціально-економічний розвиток є ключовою метою, тому потрібно вкладати інвестиції, які захищають природу

та критичні екосистемні послуги, які підтримують економіку та добробут країни.

Приклади невеликих перемог на природоохоронному фронті за звітний період можна знайти по всій країні. Природний заповідник Інгула на сході країни та естуарій Берг на півдні були оголошені 27-м і 28-м Рамсарськими угіддями Південної Африки. Статус водно-болотних угідь міжнародного значення значною мірою сприяє захисту супер-екосистем, які створюють такі водно-болотні угіддя. У регіоні САДК спільна природоохоронна діяльність Мозамбіку та Південної Африки сприяла переселенню ще більшої кількості диких тварин з Національного парку Крюгера до Національного парку Зінаве. Цього разу 27 зебр і 62 блакитних антилоп гну були переселені на відстань 1250 км, таким чином, загальна кількість реінтродукованих тварин у мозамбікському парку перевищила 2300 особин [39].

Як показує План економічної реконструкції та відновлення Південної Африки, туризм, значну частину якого становить екотуризм, вважається ключовою точкою зростання через велику кількість робочих місць, які він створює як прямо, так і опосередковано, діючи як потужний економічний мультиплікатор в інших секторах. Варто зазначити, що після зняття жорстких обмежень на пересування, запроваджених на початкових етапах пандемії COVID-19, кількість відвідувачів національних парків зросла. У 2022 році національні парки відвідали 3482514 осіб, більшість з яких – Національний парк Крюгера (1322817) та Національний парк Столові гори (1136352). Очікується, що наступного року кількість місцевих та іноземних відвідувачів продовжить зростати, а туризм знову стане найбільшою статтею доходу SANParks [40]. У період відновлення після COVID-19 центральна роль туристичного сектору в стимулюванні створення робочих місць стала ще більш помітною. Тому інвестиції в туризм отримуватимуть постійну та суттєву підтримку з боку уряду.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Туристична індустрія належить до галузей із виразною ресурсною орієнтацією. Ресурси, задіяні в рекреаційно-туристичній діяльності, при дотриманні елементарних природоохоронних і ресурсозберігаючих правил і технологій, можуть використовуватися тривалий час без суттєвих процесів деградації природних і соціально-культурних комплексів навіть за умови значних антропогенних навантажень.

Природна складова є основою розвитку туризму. Насамперед, слід наголосити, що окремі види природних ресурсів впливають на рекреаційно-туристичний процес комплексно, взаємодіють і взаємодоповнюють один одного і формують те неповторне природне оточення, на фоні якого людина реалізує свою потребу відпочивати та відтворювати життєву енергію.

Аналіз наукових підходів до оцінки природних ресурсів, до складу яких входять і природні рекреаційні ресурси, які є одним із головних чинників розвитку туризму, дав змогу зробити висновок, що в даний час пропонується наступні принципові підходи до пізнання природних ресурсів: психологічний, біологічний, техніко-економічний, на базі яких формуються окремі положення, ідеї та методичні прийоми конкретних досліджень у цій галузі.

Оцінку природних рекреаційних ресурсів слід використовувати під час визначення економічної ефективності: функціонування туризму та інших напрямів рекреаційної діяльності, роботи туристичних організацій, використання, охорони та відтворення ресурсів, оптимального рівня відбору мінеральної рекреаційної сировини з джерел, ведення єдиного порядку обліку запасів сировини та її втрат, застосування єдиної методики оцінки економічних наслідків використання джерел ресурсів.

2. Південна Африканська Республіка – це одна з найдивовижніших

країн Африки. Тут місцеве чорношкіре населення живе по сусідству з переселенцями з Європи, багаті ліси чергуються з посушливими пустелями, а біля берегів ПАР зустрічаються два океани і основною визначною пам'яткою ПАР є її природа.

Національні парки і заповідники є справжнім багатством африканського континенту. Тут поглядам туристів відкривається дивовижний тваринний і рослинний світ, багатий своїм різноманіттям. В ПАР національні природні парки об'єднані в єдину координаційну систему SANParks. Це державний природоохоронний орган, що відповідає за охорону навколишнього природного середовища в рамках Національного управління навколишнім. Його мандат полягає у збереженні, захисті, контролі та управлінні національними парками та іншими визначеними природоохоронними територіями та їхнім біологічним різноманіттям.

Безпосередньо в SANParks працює понад 4000 осіб, а його концесіонери забезпечують ще 2100 робочих місць, з яких 80% працівників походять з громад, що мешкають поруч з національними парками країни. Одним з основних напрямків діяльності SANParks у 2021 – 2022 році було зробити національні парки більш афроцентричними та зробити культурну спадщину більш доступною за допомогою інтерпретаційних експозицій та екскурсійних заходів.

SANParks відіграє важливу роль у просуванні південноафриканського природного туризму, або екотуризму, орієнтованого як на міжнародний, так і на внутрішній туристичні ринки. Стовп екотуризму забезпечує самоокупність доходів від комерційних операцій, які необхідні для доповнення державного фінансування природоохоронної діяльності.

3. За останній рік було досягнуто значного прогресу у впровадженні вакцинації, а також у виявленні та лікуванні COVID-19. Значного прогресу було досягнуто у пошуку правильного балансу між забезпеченням безпеки людей та можливістю продовження роботи в секторі. Однак нерівний доступ до вакцин, особливо для країн глобального Півдня та африканського

континенту, створив проблему з точки зору швидкості відновлення сектору.

У жовтні 2022 року в Південній Африці спостерігалось збільшення туристичних прибуттів з усіх регіонів у порівнянні з тим же місяцем попереднього року. З Африканського регіону кількість прибуттів зросла більш ніж удвічі. Загальна кількість прибуттів з-за кордону зросла на 51150 у жовтні 2022 року.

Намагаючись вирішити проблеми, спричинені заборонами на подорожі, Південноафриканський департамент туризму (SA Tourism) розпочав глобальну адвокаційну кампанію, яка має на меті перепозиціонувати Південну Африку як безпечну дестинацію COVID-19 та розвіяти негативне сприйняття країни. Кампанії є частиною «Плану відновлення туризму», який був прийнятий національним урядом та туристичним сектором.

Стратегія зростання внутрішнього туризму спрямована на збільшення витрат (доходів) внутрішнього туризму; збільшення вартості внутрішнього туризму; посилення заходів і зусиль, спрямованих на подолання сезонності та рівномірного географічного розподілу; підвищення рівня культури подорожей і туризму серед південноафриканців.

Розповсюдження вакцин та управління пандемією залишається ключовим фактором для відновлення туристичного сектору. Стратегія Південної Африки, скоригована з урахуванням ризиків, все ще має певний вплив на ключові підгалузі туристичного сектору.

Розвиток дестинацій реагує на туристичний попит (тобто потреби туристів) шляхом забезпечення заходів з боку пропозиції для туристичних об'єктів та фізичних просторів. Це досягається шляхом забезпечення узгодженого планування дестинацій, заохочення інвестицій, вдосконалення та розвитку туристичних продуктів та інфраструктури, розвитку досвіду та створення робочих місць.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. 744 с.
2. Трохимчук С. В. Количественный учет естественных рекреационных ресурсов. Київ : Будівельник, 1980. 287 с.
3. Єфремов А.В. Роль природних ресурсів у розвитку туризму. Проблеми матеріальної культури. Економічні науки. 2018. Вип. 4 (18). С. 69–74.
4. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. Львів, 1997. 259 с.
5. Паньків Н. Туристичне ресурсознавство : навч. посіб. Львів : Український бестселер, 2011. 238 с.
5. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.
6. Мальська М. П., Паньків Н. В. Туристично-ресурсний потенціал території : підручник. Київ : Видавець ФОП Піча Ю. В., 2022. 534 с.
7. Нудельман М. С. Социально-экономические проблемы рекреационного природопользования. Киев : Наукова думка, 1987. 233 с.
8. Руденко В. П. Географія природно-ресурсного потенціалу України : підручник. Чернівці : Чернівецький університет, 2010. 210 с.
9. Гурова Д.Д., Шморгуненко Є.А. Рекреаційна географія : навч. посіб. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. 110 с.
10. Дідик Я. М. Рекреаційні ресурси та рекреаційна система. Актуальні проблеми економіки. 2008. № 50. С. 15–23.
11. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг. Київ : Альтерпрес, 2002. 436 с.
12. Петранівський В. Л., Рутинський М. Й. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 575 с.
13. Микула О. Я., Ступень М. Г., Персоляк В. Ю. Кадастр природних

ресурсів : навч. посіб. Львів : Новий Світ, 2006. 192 с.

14. Крачило Н. П. Основи туризмознавства. Київ, 2008. 120 с.

15. Мальська М. П., Худо В. В., Цибух В. І. Основи туристичного бізнесу : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 272 с.

16. Алейникова Г. М., Бовсуковская А. Я., Голубничая С. Н., Данильчук В. Ф. Методология оценки рекреационных территорий. Донецк : ДИТБ, 2003. 236 с.

17. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: методологія та методика аналізу. Київ : Київський університет, 2001. 395 с.

18. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. Ніжин : Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.

19. Стафійчук В. І. Туристичне країнознавство: туристичні ресурси світу. Європа, Азія, Австралія та Океанія. Київ : Альтерпрес, 2009. 427 с.

20. Tourism investment opportunities 2022. South African National parks. URL : <https://www.sanparks.org/assets/docs/events/tourism-investment-summit/2022/ppp-investment-catalogue.pdf> (дата звернення: 23.03.2023).

21. Annual report 2021/2022. South African National parks. URL : <https://www.sanparks.org/assets/docs/general/annual-report-2022.pdf> (дата звернення: 24.03.2023).

22. Національний парк Крюгера. URL : <http://www.zoolog.com.ua/ecosvit20.html> (дата звернення: 24.03.2023).

23. Національний парк Кгалагаді. URL : <http://travelpost.in.ua/helpful-information/?att=76233> (дата звернення: 26.03.2023).

24. Національний слонячий парк Аддо. URL : <https://saspecialist.southafrica.net/ru/ru/topics/entry/addo-elephant-national-park> (дата звернення: 27.03.2023).

25. Національний парк Столова гора. URL : <https://africatrael.africa/ekzoticheskie-uslugi/natsionalnyj-park-stolovaya-gora.html> (дата звернення: 27.03.2023).

26. Національний парк Кару. URL :

<https://saspecialist.southafrica.net/ru/ru/topics/entry/ru-ru-karoo-national-park>
(дата звернення: 27.03.2023).

27. South Africa. Tourism in the economy. URL : <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/01ad4412-en/index.html?itemId=/content/component/01ad4412-en> (дата звернення: 30.03.2023).

28. South African Tourism strategic research reports. URL : <https://www.southafrica.net/gl/en/corporate/category/strategic-research-and-reports> (дата звернення: 03.04.2023).

29. South Africa Government. Tourism on high tourism numbers ahead of Festive Season. URL : <https://www.gov.za/speeches/tourism-high-tourism-numbers-ahead-festive-season-6-dec-2022-0000> (дата звернення: 05.04.2023).

30. Kruger festive numbers at 93% recovery. URL : <https://www.tourismupdate.co.za/article/kruger-festive-numbers-93-recovery> (дата звернення: 07.04.2023).

31. International tourism, number of arrivals – South Africa. URL : <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.ARVL?locations=ZA> (дата звернення: 10.04.2023).

32. South Africa tourist arrivals. URL : <https://tradingeconomics.com/south-africa/tourist-arrivals> (дата звернення: 10.04.2023).

33. International tourism behavior survey. URL : <https://www.southafrica.net/gl/en/corporate/page/research-overview> (дата звернення: 10.04.2023).

34. Що чекає світ після коронавірусу. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/03/25/658498/> (дата звернення: 15.04.2023).

35. Statistic of tourism. WTTC. URL : <https://www.wttc.org/tourism-statistics> (дата звернення: 15.04.2023).

36. COVID-19 and tourism statistics. URL : <https://www.unwto.org/tourism-statistics/covid-19-and-tourism-statistics> (дата звернення: 15.04.2023).

37. Tourism sector recovery plan. URL : https://www.tourism.gov.za/CurrentProjects/Pages/Tourism_Sector_Recovery_Plan.aspx (дата звернення: 18.04.2023).

38. SA tourism heightens sector recovery plan. URL : <https://voyagesafriq.com/2023/04/06/sa-tourism-heightens-sector-recovery-plan/> (дата звернення: 21.04.2023).

39. South African tourism annual performance plan FY2023/24. URL : https://static.pmg.org.za/2023_03_30_SA_Tourism_2023-24_APP_Signed.pdf (дата звернення: 25.04.2023).

40. Гурова Д. Д., Шмериґа В. М. Оцінка розвитку туризму Південно-Африканської Республіки у посткоронавірусний період. *Тиждень науки – 2023*: матеріали щорічної наук.-практ. конф. викладачів, науковців, молодих учених, аспірантів, студентів НУ «Запорізька політехніка», 24 – 28 квітня 2023 р. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2023. С. 148–150.

ДОДАТКИ

Додаток А

Міжнародні прибуття січень – березень 2023 vs 2022

